SERIA II.—ANUL II.—No. 17 | 1 Leu Exemplaru | Duminică 20 Martie 1921

Adevĕrul Literar și Artistic

FONDATORI; { AL. V. BELDIMAN 1888—1897 / CONST. MILLE 1897—1920

Prim-redactor: EMIL D. FAGURE

> Multe lucruri poţi face cu ajutorul vremii, dacă ai răbdare să aştepţi şi nu eşti grăbit.
> *LACORDAIRE*

Circulațiunea ideilor

Mare este puterea de circulațiune a ideeĭ. Abia e enunțată una într'un loc, că se răspândește cu iuțeala fulgeruluĭ. Ea a fost aceia care a devansat telegraful. In vremurile când se umbla cu căruța poștală, ideile găseau totuşĭ mijlocul să se răspândească cu o viteză inexplicabilă. Ordinele stăpânireĭ de a le zugruma ajungeau totdeauna maĭ târziu în mâinile celor carĭ trebuiau să le execute, de cât ajungeau ele.

Apocalipsa pune „Cuvântul“ ca cel care a fost la începutul începutuluĭ, Cuvântul în sensul de logos, de Dumnezeu, de ideie. Se știe că Faust încercând să traducă începutul Apocalipseĭ, se decide pentru „Fapta“, ca stând la începutul începutuluĭ. Fapta însă a fost totdeauna urmăoare ideeĭ. Ideia o provoacă și o fecundează. Așa că mi se pare că nu Goethe cu Faust, ci tot apostolul Ion cu Apocalipsa are dreptate. La început a fost ideea. Ea odată zămislită se răspândește cu iuțeala cu care se înmulțesc microbiĭ, cu viteza cu care se propagă lumina, căcĭ ea este lumina, care pătrunde și luminează creierul și sufletele. Prin miĭ și milioane de prisme trece apoĭ, se reflectă sub cele mai deosebite aspecte fecundează gândirea celor marĭ, frământă și preocupă simțirea celor micĭ, până când pătrunde în inima unuĭ om de acțiune, care o transformă în faptă, singur, sau cu concursul mulțimeĭ care s'a molipsit de dânsa pe diferite căĭ.

Din momentul în care ideea s'a emis și până când a devenit faptă, trece vreme. Vreme maĭ multă sau maĭ puțină, în raport și cu mărimea razeĭ până la locul unde a pătruns, în raport și cu împrejurările pe carĭ le găsește în acel loc. Adesea ea se diformează în gradul că abia o maĭ recunoștĭ, adaptându-se nevoilor loculuĭ, oamenilor carĭ trăesc într'însul și asupra cărora acționează. Iată de exemplu răscoala luĭ Tudor Vladimirescu, care se serbează acum cu fast și cu drept cuvânt, pentru că un popor își datorește să-și sărbătorească revoluțiunile carĭ sunt dovada putereĭ sale de a reacționa împotriva nedreptățeĭ, a apăsăreĭ. Răscoala aceasta din 1821, grefată pe faimoasa revoluțiune a eteriștilor grecĭ, nu a fost ea oare ca o ultimă și depărtată emanațiune a activitățeĭ ideologice a Enciclopediștilor în Franța?

Răscoala luĭ Tudor s'a născut prin imitarea și ca reacțiune împotriva revoluțiuneĭ pentru liberarea Grecieĭ, căreia el i-a și căzut victimă. Da însășĭ aceastā revoluțiune a fost produsul ideilor Enciclopediștilor pe carĭ revoluția franceză le-a pus în practică, le-a fecondat și le-a răspândit apoĭ în întreagă Europa. Zadarnic s'au strâns atuncĭ toate monarchiile în așa zisa sfântă alianță, zadarnic au închis granițele lor ermetic pentru a împiedeca ideile liberale și umanitare să pătrundĕ în țările lor și pe supușiĭ lor ca să le profeseze și să le răspândească. Incă odată s'a dovedit că ideile sunt scutite de vamă, că ele se propagă oare cum prin aer, ca și microbiĭ, că, fără să știĭ când, de unde și cum, pun stăpânire pe suflete, ațâță spiritele, creiază eroĭ și martirĭ, și răstoarnă, când te aștepțĭ maĭ puțin, întegul eșafodaj polițienesc și de opresiune ridicat contra lor.

Astfel și ideile mareĭ revoluțiunĭ franceze au pătruns până în depărtatele, pe atuncĭ, cu lipsa mijloacelor de transport moderne, extrem de depărtatele principate de la Dunăre. Un român macedonean grecizat, anume Riga, care cunoștea bine limba franceză, fu primul care în Bucureștĭ, traduse în grecește toate proclamațiile, scrierile și cântecele revoluționare franceze, și tipărindu-le la Viena, le introduse în chip clandestin în principate. Acĭ avură un mare răsunet și câștigară multe suflete de elită. Riga, legase de ele, visul liberăreĭ Grecieĭ. Chiar și uniĭ boerĭ românĭ, concepură la început astfel ideile revoluțiuneĭ franceze. Așa a fost Grigore Brancovanu, Dudescu, Scarlat Câmpineanu și Ioan Cantacuzino.

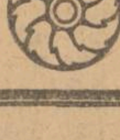
Franceziĭ stabilițĭ în Bucureștĭ și Iașĭ, făcură și eĭ tot ce le stătea în putință, pentru a răspândi ideile revoluțiuneĭ franceze. Inchegându-se în sufletele grecilor sub forma visuluĭ liberăreĭ Grecieĭ de turciĭ străinĭ și apăsătorĭ, nu era greu ca peste puțin, în creiere românești, ele să trezească gândul liberăreĭ Românieĭ de greciĭ străinĭ și apăsătorĭ. In Tudor Vladimirescu această ultimă întorsătură a ideilor revoluțiuneĭ franceze ajunse până în principate, a găsit omul de acțiune, eroul. Și în tot felul luĭ de a se comporta și de a vorbi, se resimte de acele ideĭ. Avea o ură nemărginită față de boierĭ, față de noblețe cum s'ar fi spus în Franța. Când vizita pe amicul săŭ Urdăreanu, nu se așeza nicĭ odată, ci umbla mereu pentru ca să nu fie silit „să se scoale dacă ar veni cumva vreo putoare de ciocoĭ“. Odată la masa episcopuluĭ Ilarion, a spus că „de va trăi va face douăsprezece perechĭ opincĭ din pielea a doĭsprezece boierĭ divănițĭ“. Proclamația luĭ către locuitorĭ îĭ întreabă pe aceștia: „Până când vor suferi să le sugă sângele căpeteniile lor atât cele bisericeștĭ cât și cele politiceștĭ?“ Mai mult chiar ideia bunurilor naționale răsună din această proclamație, când spune ca să se ia „pentru folosul de obștie binele și averile cele rău agonisite ale tiranilor boierĭ“. In scrisoarea pe care Tudor a adresat-o vornicululuĭ Neculai Văcărescu însă, vedem grămădită toată moștenirea ideilor revoluțiuneĭ franceze, carĭ au trecut asupra luĭ și în numele cărora a chemat norodul la răscoală: „D-ta pe semne — scrie el boeruluĭ — norodul nu-l socoteștĭ nimic, norodul cu al căruĭ sânge s'a hrănit și s'a poleit tot neamul boeresc și numaĭ pe jăfuitorĭ îĭ numeștĭ patrie.. Dar cum nu socotițĭ d-voastră, că patria se chiamă norodul iar nu tagma jăfuitorilor? Eu însă alta nu sunt de cât numaĭ un om luat de norodul cel amărât și dosădit din pricina jăfuitorilor, ca să-ĭ fiu chivernisitor în treaba cerereĭ dreptăților, iar tagma jăfuitorilor, căcĭ nu le place una ca aceasta, a ridicat arme de moarte asupra patrieĭ și a ticălosuluĭ norod“.

...Un exemplu măreț și mângâetor al putereĭ de circulațiune a ideeĭ și a ideeĭ înfăptuite. Tudor, a fost, poate nu în totul conștient, un erou și martir, și al ideilor revoluțiuneĭ franceze. Soarta tragică a eroilor, de a nu putea pătrunde pe ceĭ ce-i urmează de gândul lor și de a perde stăpânirea peste mișcarea pe care au dezlănțuit-o, soarta tragică a eroilor de a plăti cu viața lor printr'un grozav sfârșit, ideile pentru carĭ s'au ridicat și de a le sfinți cu sângele lor, a avut-o și el. Și ca complectare a tablouluĭ: nicĭ el n'a putut să calce pământul făgăduințeĭ, ci numaĭ să-l întrevadă.

Ce subiect de dramă, de tragedie națională, având ca leitmotiv libertatea!

Unde-ĭ literatul care s'o încerce! Cu o viață nu ar fi prea scump plătită reușita eĭ.

B. Brănișteanu

Pictorii streini

Copila cu fragi, de REYNOLDS.

Adolescent

Urule roți
Scurt, în nisip —
„Ea este —, Ea —“
Sare portița,
Fetele, mama dau fuga —
„Draga mea —!“—„Scumpelor—!“
Ochii le râd printre lacrimi,
Mâini iubitoare-o ajută
Peste cutii și pachete —
Sboară din brațe în brațe
Sprintenă, fragedă, toată lumină—
Iarăși acasă
Marea artistă
Sărbătorită.

Unul doar, timid,
Palid în umbra ferestrii,
Pândește tăcut, îndărătnic, —
Cu buzele cald-întredeschise.

...Mai ține ea minte
Pe micul prieten, copil aproape,
— Sunt ani de-atuncia —!
Din buclele căruĭ
Degetui gingaș
Rotia inele
Clar sclipitoare, —
Aur în soare..?

O, de atuncia
Alba ei mână de fildeș
Sclipind purtat-a
Fierul M e d e e i ;
Prin gura-i sfântă
A plâns sublima
I f i g e n i e ;
Și peste fruntea-i, încinsă de lauri,
Larg fâlfâit-a aripa slavei.

„..Mai ține-l ea minte..?“

Se-aude-alături
Răsetu-i sprinten —
Triluri senine,
Scări spre lumină —
„— Unde-i sălbaticul, — unde..?“
Ea sboară cu freamăt prin gang,
Cu freamăt, ca sborul ursitei,
Și iat'o în aripa ușii, —
Lumină și umbră —
Turburătoare —
Dinți sclipitori
Ochi fără milă —
Ochii —!
Stă sub surâsul Femeei
Gingașul adolescent,
Sfânt, fecioreinic,
Păliri și flăcări
Ii bat pripite
Florile feții.—

Cearcă un zâmbet —
Un pas —
Inima lui
Bate întreagă 'n gâtlej —
„—Tu—“—fața se pleacă spre fața,
Simte
Gura lui pară
Cald-săgetată
De-o sărutare, —
Ochii-i se 'nchid —
— Farmec și spaimă — !
E ca o rază,
Un fulger palid
Ce 'n el scoboară,
Lunecă 'n tremur
Prin nopți de viață
Nebănuite
Ce-i dorm în suflet,
Lunecă 'ntr'una,
Rânduri de vieți,
Lunecă,
Lunecă,
Incă —
Incă —
Incă —
Fir de lumină
Printr'o fântână
Fără sfârșit de adâncă!

A. Toma

Petreceri, vara...

Te mai gândești la iepurii de casă,
la sfatul alb din rufăria lunii?
au prins pridvoru 'n danțul de mătasă
dând din urechi s'aprindă 'n ochi tăciunii,

Trec fluturi grei de-adie licuricii
câte-un fitil lâng' orice fir de iarbă;
din roua lor kermessa-o văd Piticii
filozofând, cu degetele 'n barbă.

Aștept. In umbră se ivesc dihorii.
Țigani, în șatră sâcâe un flaut
care 'n târziu când crește-aripa morii
mă'nalță, șarpe 'n cântec, să te caut.

1915 I. Vinea

Primul fior

— SCHIȚĂ —

de V. DEMETRIUS

Spitalul orașuluĭ, împresurat de curte și de grădinĭ cu pomi micĭ, cu ferestre multe pe toate laturile, avea lumină din belșug în toate camerele sale. Văzduhul vesel lupta cu tristețea bolnavilor și o potolea. Sgomot de-afară nu pătrundea, nu avea de unde veni, spitalul fiind așezat la marginea urbeĭ. Dar nicĭodată nu se făcea aci deplină tăcere, înghețata și posaca tăcere din tinda morțiĭ, din locașul suferințelor trupuluĭ răpus, gata de groapă.

Un singur medic îngrijea de toțĭ bolnaviĭ, ajutat de două supraveghetoare, localnice acolo și nelipsite, decât Duminica, cu rândul câte una dela datoria lor. Măturatul, curățenia localuluĭ, spălatul atâtor felurĭ de lighene și de ulcele câte are un spital, erau în sarcina slugilor, dintre carĭ două mergeau și ele după doctor, maĭ la distanță, când acesta vizita bolnaviĭ unul câte unul, în cele două marĭ saloane și în rezervă.

Slugile acestea, foarte tinere, puteau lua pe sus un bolnav cu pat cu tot și să-l care afară. Una din ele era o fată înaltă și dreaptă, bine împlinită, tare'n șoldurĭ și în piept, ca o gutuie, cu ochĭ catifelațĭ, în umbră de gene lungĭ, cu chip rumen și fecioreinic. Nu avea maĭ mult de optsprezece anĭ. Puterea eĭ musculară pe deoparte și fața-ĭ îngerească pe de alta, țineseră în respect pe bolnaviĭ care ar fi glumit bucuros cu o fată frumoasă, și pe bărbațiĭ sănătoșĭ ce-o împresurau.

Il țineau în smerenie și pe Nae, tovarășul eĭ de muncă, flăcău bine zidit și care intrase maĭ de curând în slujba spitaluluĭ decât ea.

Nicĭ Nae nu era de lepădat: avea și el o pereche de ochĭ negri și aprinșĭ, sprâncene arcuite, o gură proaspătă și un șir de dințĭ albĭ oltenești, care-ĭ luminau fața oacheșe de câte orĭ zâmbea. Tânărul era sfios și nu se deprindea cu mediul în care intrase, rămânea departe de tot ce se făcea, uluit.

De două zile i se dase un pat; la rezervă, unuĭ tinerel, care avea, după spusa doctoruluĭ „panglică la mațe“. Doctoruluĭ, faimos, pentru știința și discernământul luĭ îĭ plăcea graiul poporuluĭ și-l întrebuința de obiceĭ.

Nae tocmaĭ ștergea scândurile în rezervă, când tinerelul lua doctoria după care, în două treĭ ceasurĭ, avea să lepede panglica. Doctorul era în cancelarie și avea să fie în spital încă patru ceasurĭ în șir.

Lumina primăveriĭ năvălea prin toate marile ferestre ale sălașuluĭ de vindecare. Medicul, cu toată suita după el, isprăvea de cercetat al doilea salon și avea cuvânt să fie mulțumit. Privirile-ĭ străluceau prin ochelariĭ mărginițĭ cu aur și așa de firesc așezațĭ pe nasu'ĭ, că aĭ fi zis că purtătorul lor se poate da peste cap și nu'ĭ pică.

— Bolnavul de la rezervă și-a lepădat tenia, domnule doctor, zise una din supraveghetoare.

— Să i-o spele! ordonă medicul. Aicĭ am isprăvit. Bolnavul cum se simte?

Și doctorul, după ce svârli o privire de plecare peste toate paturile, eși în sală, ca să intre în rezervă. Supraveghetoarea o luase grabnic înainte și le făcuse celor doĭ servitorĭ semne să vină cu ea. Servitoriĭ luaseră vasul bolnavuluĭ, când medicul se apropie de patul tânăruluĭ din rezervă, zâmbind.

— Aĭ văzut ce ușor merge? întrebă medicul. Extractul felicis maris, combinat cu calomel, face minunĭ. Cred că va avea norocul s'o lepede întreagă. Cu cap cu tot.

Servitoarea, ca maĭ deprinsă cu treburile spitalicești, luase un lighean, îl umpluse cu apă și spăla tenia. Nae se codea. Ea îĭ făcu semn să se apropie, să'ĭ dea ajutor. Doctorul aștepta. Bolnavul privea cu încordare spre lighean.

Nae își vârâ și el mânile și patru brațe goale, cu mânice răsfrânte până la cot, curățeau acum, netezeau vietatea stricătoare ce crescuse în lăuntrul unuĭ om.

Și de-odată se petrecu ceva: mânile luĭ Nae atinseseră în apa rece și murdară, alunecând de-alungul spurcateĭ jivine, degetele feteĭ frumoase și tinerĭ, în vârsta floareĭ amândoĭ, a patimeĭ, fuseseră cutreerațĭ ca de un curent electric, de primul fior al dragosteĭ.

Ochiĭ lor se ridicară în neștire de pe animalul grețos, se pătrunseră și fără să maĭ vadă ce era înaintea lor, se plecaseră aprinșĭ. Inima le bătea, le ciocănea puternic pieptul zbuciumat acum.

Doctorul, tânărul bolnav, supraveghetoarele, intendentul spitaluluĭ, și el de față din întâmplare, văzuseră clipa cea de pomină, trăznetul, și toate capetele lor erau acum îndreptate spre ceĭ doĭ tinerĭ. Diferite zâmbete licăreau pe chipurĭ. Și se ghicea limpede că acela era primul fior de dragoste simțit de ceĭ doĭ tinerĭ.

— Nevinovațĭ ca Paul și Virginia, murmură doctorul, și oftă, copleșit de amintirĭ depărtate.

V. Demetrius

Eminescu și Caragiali

de IOAN SLAVICI

Doĭ oamenĭ în multe privințe foarte deosebițĭ, care se căutau unul pe altul și se bucurau când puteau să petreacă un ceas-doaue împreună. Era o plăcere nu numaĭ pentru dânșiĭ, ci și pentru orĭ-și-cine, care vedea cum petrec împreună.

Mi se întâmpla din când în când să mă aflu cu Caragiali într'o cafenea, într'un restaurant, la vre-o serbare, undeva, unde sunt mulțĭ oamenĭ, carĭ intră, ies, vin, stau se duc, și treceau ceasurĭ întregĭ fără ca să schimbăm vre-o vorbă. Cu toate aceste petreceam foarte bine împreună. Una din marile luĭ slăbiciunĭ era să se uite la ceĭ ce îĭ trec prin față orĭ stau în preajma vederiĭ luĭ, să scruteze mutre, să prindă gesturĭ și atitudinĭ, — o slăbiciune, pe care o aveam și eu, ba mi-a rămas și până 'n ziua de azĭ.

Imĭ dedea din când în când cu cotul, îmĭ trăgea cu ochiul, îmĭ șoptia — „aĭ văzut?“ — și atât era destul pentru ca să ne înțelegem.

„Măĭ! — mai zicea câte odată. — Natura nu lucrează după tipare, ci-l toarnă pe fiecare după calapod deosebit. Unul e sucit într'un fel, altul într'alt fel, fiecare 'n felul luĭ, încât nu te maĭ saturĭ să-ĭ vezĭ și să-țĭ facĭ haz de eĭ“.

Eminescu n'avea ochĭ pentru asemenea amănunte din lumea, în mijlocul căreia se afla. Orĭ-și-cât de multă lume și orĭ-și-cât de mare gălăgie ar fi fost împrejudul luĭ, el nu se abătea dela cele ce se petrec în sufletul săŭ. Zgomotul și forfoteala îl supărau, ce-ĭ drept, dar nu-l scoteau din ale luĭ. Iĭ era fără 'ndoială maĭ pe plac să stee 'ntr'un colț liniștit orĭ să se plimbe pe la locurĭ dosnice, dar șirul gândirilor nicĭ în mijlocul celeĭ maĭ marĭ gălăgiĭ nu și-l pierdea și discuțiunea odată începută o urma cu aceeașĭ limpezime în toate împrejurările.

Era însă ceva ce-l stingherea și pe el. Luna ivită pe câmpul senin al ceruluĭ, asfințitul soareluĭ, farmecele zorilor de zi, liniștea sărbătorească a nopțiĭ de vară, viscolirea zilelor de iarnă, furtuna orĭ vederile ce se desfășură 'n fața celuĭ urcat în luminoasa culme de munte, aceste-l făceau să-șĭ îndrepteze în afară luarea a minte.

Prin fața luĭ Caragiali ivirile de felul acesta treceau nebăgate în seamă — ca lucrurĭ fireștĭ, de sine înțelese, lipsite de farmec.

Am stat cu el o vară la Buștenĭ. El își petrecea timpul maĭ printr'un restaurant, maĭ prin altul, maĭ plimbându-se prin parc, pe șosea orĭ pe peronul găriĭ, unde se aduna lumea. Niciodată n'am reușit însă să-l induplec a lua parte la excursiunile ce făceam prin împrejurimĭ, și râdea de mine când îĭ vorbiam despre plăcerea de a străbate prin înfundăturile văilor și peste coaste prăpăstioase până 'n poienele culmilor.

Eminescu fugia de orĭ-și-ce îngrămădire de oamenĭ și se simția bine singur în mijlocul naturiĭ. Cea maĭ încântătoare muzică era pentru dânsul freamătul brădetuluĭ și vâjiitul pârâuluĭ ce se varsă spumegând printre stâncĭ. Când am sosit la Iașĭ, cel dintâĭ gând al luĭ a fost să mă duc la Copou și apoĭ la Socola, ca să-mĭ arate vederile ce se deschideau spre lunca Bahluiuluĭ și să mă plimbe prin crângurile de prin pregiurime, ca să mă 'ncânt și eu de frunzișul pișcat de brumă și să iau parte la plăcerea luĭ de a călca pe frunzele scuturate de vânt, care fâșie la tot pasul.

Alta era însă ceeace maĭ ales îĭ deosebia unul de altul.

In gândul luĭ Eminescu izvorul a toată suferința omenească erau trebuințele omeneștĭ, și 'n lume ar fi mare belșug în toate cele ce-ĭ pot fi omuluĭ de folos, dacă fiecare s'ar mulțumi cu ceeace îĭ este neapărat de trebuință. Oameniĭ se urăsc și se luptă între dânșiĭ pentru că sunt nesățioșĭ, și el se simția nenorocit pentru că era osândit din fire să iee parte la durerile și la bucuriile altora, căcĭ durerile sunt multe, iar bucuriile puține. Deaceea îĭ erau urgisițĭ învingătoriĭ, care cheltuesc unuĭ ceeace agonisesc prin munca lor o sută orĭ chiar o mie de inșĭ, și era cuprins de o milă disprețuitoare față cu ceĭ ce suferiau să li se stoarcă măduva din oase. In viață cea maĭ prețioasă i se părea partea petrecută dormind, căcĭ în somn fiecare este numaĭ el însu-și și nu sufere și împreună cu alțiĭ. Dacă ar fi avut deci bogățiĭ marĭ, Eminescu ar fi cheltuit tot puțin pentru sine însușĭ și mult pentru cărțĭ, pentru manuscripte vechĭ și pentru fel de fel de alte nimicurĭ rămase dela bunĭ și străbunĭ, precum și pentru opere de artă, în care e înfățișată partea luminoasă a viețiĭ. Mulțumirea de a fi alinat suferințele altora numaĭ arare-orĭ ar fi căutat-o și atuncĭ, căcĭ după părerea luĭ suferințele omeneștĭ sunt atât de multe și de marĭ, încât nu pot să fie înlăturate decât prin o îndrumare morală, în urma căreia fiecare își înfrânează poftele și râvnește maĭ ales la mulțumirĭ sufleteștĭ.

Cu totul altfel își gândia Caragiali rostul viețiĭ omeneștĭ.

Satisfacerea orĭ-și-căreĭ trebuințe e o plăcere, — zicea el, — fără trebuințe nu e nicĭ o plăcere cu putință, și cu cât maĭ multe, maĭ viĭ și maĭ felurite îțĭ sunt trebuințele, cu atât maĭ multe plăcerĭ poțĭ să aĭ, cu atât maĭ prețioasă și maĭ plină de farmec e viața ta. Nu zicea nicĭ el, că n'ar fi bine, ca fiecare să-șĭ pună frâu și să se mulțumească cu ceeace îĭ este de neapărată trebuință, dar stăruia cu îndărătnicie în convingerea, că nesațiul e 'n firea omenească și că e pornit fiecare să alerge după câștigul fără muncă și să asuprească pe cel maĭ slabĭ de cât dânsul, că ceĭ asuprițĭ se fac și eĭ aspritorĭ când îĭ iartă împrejurările. Indrumarea morală, pe care o visa Eminescu, nu era după părerea luĭ Caragiali cu putință, căcĭ omul e firește pornit spre fărădelegĭ, spre nesocotirea buneĭ rânduielĭ, spre rele făpturĭ.

Deoarece Caragiali nu numaĭ gândia, ci și vorbia așa și râdea când alțiĭ se revrătiau, Eminescu îĭ zicea „*cinicul Caragiali*“, — deși își dădea foarte bine seamă, că tocmaĭ cinic în înțelesul luĭ Diogen Caragiali nu era. Din contra, dacă acesta ar fi dispus de bogățiĭ marĭ, le-ar fi cheltuit în timp scurt, căcĭ în gândul luĭ trebuințele omeneștĭ erau tot atât de nemărginite ca timpul și ca spațiul. Maĭ mult: risipind, el se socotia om, care săvârșește fapte bune, căcĭ ceeace împinge societatea omenească spre desvoltare e râvna neastâmpărată de a satisface trebuințele din ce în ce maĭ numeroase și maĭ ințețite.

Chiar și dacă n'ar maĭ fi fost, cum în adevăr erau, și multe altele, prin care se deosebiau, doaue lumĭ se izbiau una de alta când eĭ se 'ntâlniau și-șĭ dedeau pe față fiecare felul de a gândi.

Dacă înse în multe privințe erau deosebițĭ unul de altul, în altele se asemănau, ceeace îĭ făcea prietenĭ bunĭ.

Nu-mĭ aduc bine aminte, când anume a venit Eminescu dela Iașĭ, ca să intre în redacțiunea ziaruluĭ „*Timpul*“. Era la 12 Octombrie, 1877 când mi-a scris, că e gata să vie.

> „Dar n'am cu ce veni, — adaugă. — Asta m'a făcut să-mĭ țin gura pân' acum. — 100 de fr. am pe lună: din ce-dacu-să plec? Am și bagajie: cărțĭ, manuscripte, ciubote vechĭ, lăzĭ cu șoarecĭ și moliĭ, populate la încheieturĭ cu deosebite naționalitățĭ de ploșnițe. Cu ce să transport aceste *roiuri* de avere *mobilă* — în sens larg al cuvântuluĭ — proprio motu?“

Era decĭ grăbit omul și după toată probabilitatea a plecat îndată — după ce-a primit baniĭ pentru acoperirea cheltuelilor de călătorie, în tot cazul înainte de sf. Dumitru. Puțin timp în urmă a intrat și Caragiali în redacțiunea ziaruluĭ „*Timpul*“.

Ceeace i-a apropiat era, înainte de toate, cultul formeĭ.

Țineau amândoĭ să-șĭ citească împreună scrisa maĭ nainte de a fi dat manuscriptul la tipar. Lucrul acesta era foarte cuminte, eĭ însă nu se mărgineau să citească, ci începeau să și discute maĭ întâiu asupra limbiĭ, apoĭ și asupra cugetărilor și se pierdau în discuțiunĭ în vreme ce paginatorul din tipografie cerea mereu manuscript. Erau însă amândoĭ de părerea, că anume cele ce au să fie citite de mulțĭ trebue să fie scrise cu multă îngrijire, și nu țineau seamă de stăruințele paginatoruluĭ, care nu-și dădea seamă, ca „*limba*...

(Continuare în pag. II-a).

Taras Şevcenko

Geniul Ukrainei şi poetul său cel mai mare

(9 Martie 1814 — 10 Martie 1861)

La 10 Martie Ukraina a sărbătorit a 60-a aniversare a morţei marelui său poet Taras Şevcenko. Pentru ukrainieni, Şevcenko nu este numai poetul ci şi profesorul, geniul naţional şi în fine martirul pentru libertatea poporului. De aceea nu este de mirare că aniversarea lui să fie o sărbătoare naţională ukrainiană. Veneraţiunea pentru Şevcenko n'are margini în Ukraina. Acolo nu există om care să nu cunoască versurile lui pe de rost, nu se află colibă unde să nu se găsească operele marelui poet, precum şi portretul lui împodobit cu flori.

după un tablou de Lipeţchi, proprietatea şefului misiunei diplomatice ucrainiene la Bucureşti.

Taras Şevcenko s'a născut în casa unui sărac rob. Soarta a fost vitregă cu viitorul poet. La vârsta de 10 ani el a rămas orfan, singur în lumea largă. Primele noţiuni de învăţământ tânărul Şevcenko le-a primit dela un cântăreţ bisericesc şi dela un zugrav. Dar ce puteau da înţeleptului tânăr aceşti profesori ignoranţi şi veşnic beţi? El a fugit dela ei, şi ca să nu moară de foame s'a angajat ca cioban al satului şi mai târziu ca muncitor la un ţăran.

La vârsta de 14 ani, stăpânul căruia îi aparţinea Şevcenko îl luă ca servitor pe lângă casă. Remarcând capacităţile servitorului său şi locuind la Petrograd, îl dete pe Şevcenko (care avea atunci 18 ani) să înveţe pictura decorativă, crezând că astfel va profita mai mult de pe urma lui.

In capitală Şevcenko se întâlni cu compatrioţi de ai lui, oameni instruiţi, vestiţi artişti pictorii Briulow şi Venetianow şi poetul Jukovsky. Aceştia interesându-se foarte mult de capacităţile lui Şevcenko în pictură, i-au răscumpărat libertatea ajutându-l ca să urmeze academia de pictură.

Se credea, că acum la vârsta de 24 ani, soarta îl va favoriza.

La început Sevcenko, dându-se din toată inima artei sale — căci fiind liber putea spera să-şi vadă visul împlinit — n'a remarcat schimbarea ce se operase în spiritul său. Inima sensibilă a tânărului artist nu se putea împăca cu realitatea.

Aci în templul culturei îi veni în înaintea ochilor anii trecuţi în robie. Se gândeşte la milioanele de fraţi de-ai săi, robi în lanţuri, vede nenorocirea lor, aude plânsul lor.

Durerea sufletului său Şevcenko vrea s'o aştearnă pe hârtie. Şi aci se desvoltă veritabila vocaţiune a lui şi adevăratul său talent.

Fiind în Academie Sevcenko a scris multe versuri pe care le-a reunit într'un volum, dându-i numirea de „Cobzar" şi o mare operă, poema „Haidamachi".

După terminarea studiilor academice, Şevcenko s'a reîntors în Ukraina pentru a lucra în mijlocul fraţilor săi.

La Kiew el ocupă un post pe lângă Comisiunea Arheologică. Greaua situaţie a Ukrainei l'a obligat să'şi îndrepte acţiunea în altă direcţie: eliberarea ţărei natale. Cu participarea sa s'a întemeiat societatea secretă „Confreria Kiril şi Metodie" având ca scop principal eliberarea Ukrainei de sub jugul moscovit.

După o şedere de doi ani la Kiev, Şevcenko a fost arestat şi transportat la Petrograd. Guvernul rus acuzând pe Şevcenko de a fi luat parte la Confreria secretă şi de a fi compus versuri revoluţionare, îl deportă în stepele Orenburgului, ca simplu soldat, pe toată viaţa.. cu interdicţie severă de a scrie sau de a picta.

Zece ani se chinui Şevcenko în acest greu exil. Abia în 1857 a fost amnestiat de Ţarul Alexandru al II-lea. Deşi liber Şevcenko până la moarte a fost supraveghiat de poliţie.

După exil Şevcenko mai avu fericirea de a se reîntoarce în draga'i Ukraina. El care plecase în floarea vieţei, s'a reîntors din exil albit-bătrân, cu trupul şi inima zdrobite.

Acest mare martir a murit, pentru libertatea şi idealurile înalte umanitare, departe de ţara sa, în ţară străină, la Petrograd.

Din 47 ani ai vieţei lui poetul a trăit liber numai 6 ani şi jumătate. S'a născut şi a murit în robie,

Ca pictor, Şevcenko, deşi îi plăcea pictura a dat un număr limitat de opere, căci veritabila lui vocaţine erau versurile. Şevcenko în pictură a atins toate genurile.

Cu toate condiţiunile defavorabile ale vieţei, Şevcenko a scris multe poezii originale. Era cu adevărat un poet cu voinţa lui D-zeu. Puterea cuvântului lui străbate în toate colţurile patriei sale. Sentimentele sale se zbat ca lava, inima lui caldă se revoltă în privinţa nedreptăţei vieţei. Mintea lui pare că ar vrea să atingă cerul, să se ridice deasupra realităţei aspre, răsfăţându-se în visuri. Avântul poeziei sale ar vrea să aducă unirea şi frumuseţea pe pământ. Dar inima poetului suferea de elanurile fantesiei lui, care îl îndepărtau dela tristeţele şi mulţumirile milioanelor de fraţi ai săi. El doria, cel puţin să fie alături de cei pe care îi iubea. Era fericit când se contopea cu ei pentru a le reînvia prin poesiile sale frumuseţea şi armonia.

Pe lângă subiectul lor profund operele lui Şevcenko au şi forme artistice extraordinare. Poesia lui este o muzică fermecătoare de care este aşa de bogat poporul ukrainian; este floarea mirositoare a întinselor stepi ale Ukrainei.

D. A.

* * *

Cu privire la Taras Şevcenco, socotim nemerit să adăugăm încheerea minunatului studiu al lui Dobrogeanu-Gherea apărut în Almanachul socialist din 1894 în care se ocupa de acest „ţăran-iobag" cântăreţ al Ucrainei.

Studiul lui Gherea a fost tradus şi în franţuzeşte în revista „L'Ere nouvelle" comentat cu elogii de ziarele franceze.

Cuvintele ce au devenit banale: „el a murit dar operele lui vor trăi vecinic între oameni", aceste cuvinte pentru puţini, pentru foarte puţini pot fi zise cu atâta dreptate ca pentru Şevcenco. Faptul că el a fost un mare patriot, face să fie cetit şi admirat de clasele avute, iar faptul că a vărsat cele mai fierbinţi lacrimi pentru poporul muncitor, pentru cei mici şi săraci, îl face să fie iubit de aceştia din urmă. La aniversarea morţei lui în Rusia pe ascuns, în Galiţia pe faţă, se fac întruniri şi se ţin discursuri. Ziua naşterii şi a morţii lui Şevcenco, au devenit naţionale. Mi-aduc aminte cum pe vremea mea, într'un grup de studenţi ruşi s'a făcut, în glumă, următoarea definiţie a studenţilor ucrainieni: studentul ucrainian e un om care citeşte pe Şevcenco şi plânge. Eu singur, în tinereţele mele, am văzut următoarea scenă înduioşătoare: Intr'un sat pierdut în stepele Ucrainei, într'o colibă ţărănească, un băeţandru ca de 15 ani citea o carte strainic de mâzgălită: era „Caterina" lui Şevcenco. La masă, rezemat pe coate, stetea tata şi asculta cu seriozitate şi evlavie, iar pe laviţă stetea mama şi-şi ştergea lacrămile.

* * *

Când mergi cu vaporul pe largul râu ucrainian Dnipru, mai jos de oraşul Canev, pe malul Dniprului, vezi o movilă cu o cruce de lemn. Când trece vaporul în dreptul movilei publicul de pe punte îşi descoperă capul, cei credincioşi îşi fac cruce. Dacă vei întreba ce înseamnă această ceremonie, ţi se va răspunde nu fără o privire de bănuială (adică ce D-zeu? nici atâta nu ştii?) că aici e îngropat *pravednyi* (adică sfântul, dreptul). Taras Şevcenco. In multe poezii şi, verbal, el a rugat pe prietenii săi ca să-l îngroape în o movilă de pe malul Dniprului, râu larg, iute şi puternic, ce a fost atât de iubit şi atât de cântat de nefericitul poet. Şevcenco a voit ca bătrânul Dnipru, trecând pe lângă mormântul lui, să-i spună poveştile câte odată vesele, dar mai des îngrozitoare ale poporului său. Să-l plângă şi după moarte ca şi când nu i-ar fi plâns destul în viaţă. Şi de atunci bătrânul Dnipru, ducând apele lui când limpezi, când tulburi, în Marea Neagră, îi tot cântă marelui şi nefericitului poet, îi tot cântă, îi tot plânge şi îi tot spune. Şi-i povesteşte poetului bătrânul Dnipru că pe lumea asta totul se preface şi se schimbă, şi după cum el, bătrânul Dnipru, trece cu alte ape pe lângă mormântul poetului, tot aşa totul curge şi se schimbă şi cu fiecare clipă se naşte şi se încheagă altă viaţă. Şi-i mai spune că dela moartea lui multe s'au schimbat; că poporul lui s'a liberat din iobăgie, dar că a căzut în altă robie, în alte dureri şi suferinţe, în alte lanţuri din cari însă se va libera mai uşor. Şi-i mai spune, bătrânul Dnipru, ducând apele lui ba limpezi, ba tulburi în Marea Neagră, că poporul muncitor din toată lumea civilizată începe să deschidă ochii de-a binelea, că începe să priceapă şi ce e şi ce trebue să fie, că din apus suflă un vânt din ce în ce mai puternic, un vânt de deşteptare, de reînviere, de prefacere a întocmirilor obşteşti, că popoarele muncitoare încep să-şi întindă mânile peste granițe şi într'un gând şi suflet să lucreze pentru desrobirea lor desăvârşită şi deci pentru fericirea lumei întregi. Şi va veni vremea, când bătrânul Dnipru, ducând în Marea-Neagră apele lui, sunând din valuri, va striga nemângâiatului poet: scoală, frate Taras, n'auzi? nu vezi că pământul e în sărbătoare, că ceeace aţi visat voi, tu şi cei dela Golgota şi aceea ce a murit tânguitoare în buruieni, sub un gard şi atâtea mii alţii, n'auzi, nu vezi că visul vostru s'a îndeplinit şi că pacea, iubrea şi adevărata frăţie domnesc între oameni? Şi atunci din Golgota, din mormântul poetului ca şi din miile de morminte ale celor buni şi drepţi, se va înălţa un cânt, un imn sfânt care par'că dintr'o orgă imensă va psalmodia deasupra lumei întregi cântul izbândei, şi din acest cânt curat, limpede, duios, vor răsări cuvintele: „fiţi fericiţi voi oameni şi popoare şi nu ne uitaţi pe noi, pe cei cari prin durerile, prin suferinţele, prin cel mai curat sânge din sângele nostru, v'am pregătit izbânda voastră".

Şi popoarele nu-i vor uita.

G. Dobrogeanu-Gherea

1894

---

păsărească" e propagată de oamenii, care scriu cu uşurinţă.

Al doilea principiu stabilit de dânşii era, că nu scriem pentru ca să ne dăm pe faţă cugetările, ci pentru ca să le reproducem în mintea acelora, la care ne adresăm, adică să-i facem pe aceştia să gândească ceeace voim noi. Urmează, că avem să alegem totdeauna vorbele, de care în mintea lor se leagă gândul ce avem în vedere şi să întrebuinţăm şi să aşezăm toate vorbele astfel alese potrivit cu deprinderile lor. Când ne adresăm dar la toţi Românii, bune sunt numai vorbele şi formele gramaticale, cu care sunt deprinşi toţi Românii ori cel puţin cei mai mulţi dintre dânşii.

Discuţiunea se urma spre a se dumiri unul pe altul, care anume dintre vorbe şi dintre formele gramaticale sunt de felul acesta.

Citiseră amândoi — pot să zic — tot ceeace pân' atunci fusese scris în româneşte, iar Eminescu îndeosebi mai trăise atât în Moldova şi 'n Muntenia, cât şi 'n Bucovina şi în Ardeal, încât cunoştea limba poporului ca nimeni — poate — dintre contimporanii săi; discuţiunile se înteţiau deci încât uitau câteodată că e timpul să meargă la masă, iar alte dăţi îi prindea noaptea stând de vorbă.

Eu dedeam pe timpul acela lecţiuni de limba română la şcoala normală a societăţii pentru învăţătura poporului român. Mă bucuram deci că, ascultând, pot să mă prepar pentru lecţiunile ce aveam să dau.

Cu atât mai vârtos se bucurau ei înşişi, căci, deprinzându-se a cumpeni fiecare vorbă mai nainte de a o fi pus pe hârtie, nu-şi îndrumau cititorii spre limbă păsărească. Se mai bucurau şi alţii, căci era timpul, când T. Maiorescu introdusese studiul limbii române în şcolile secundare, când Iremia Çirca, Mihail Străjanu, I. Manliu, Câmpianu şi alţii îşi scriseseră manuala de gramatică şi foarte mulţi îşi aveau gândul îndreptat spre cestiunile discutate de cei doi redactori ai ziarului „*Timpul*", care la seratele literare ale „*Junimii*", deşi cei mai tineri dintre cei de faţă, aveau multă autoritate tocmai pentru că erau bine dumiriţi nu numai ca scriitori, ci şi ca critici literari.

E o parte din istoria poporului român, asupra căreia arunc câteva raze de lumină prin aceste amănunte.

E 'nvederat, că ei nu erau oameni, care se opresc la forme ci scurtează şi cele ce se aflau în dosul formelor, şi multă lumină s'ar revărsa asupra timpului, în care au trăit dânşii, dacă ar mai fi cineva 'n stare să spună, cum îi judecau ei pe oamenii de din pregiurul lor. Deocamdată ar săvârşi o faptă vrednică de toată lauda cel ce-ar lua asupra sa sarcina de a ne dumeri, dacă scriitorii ce-au urmat după dânşii sunt ori nu mai presus de dânşii în ceea ce priveşte limba.

Ioan Slavici

(Reproducerea interzisă).

BUNICUL

Floare albă de cireş,
Floricică dalbă,
Bate vântul — tu te scuturi,
Albind ca un roi de fluturi
Peste vechiu-mi bordeeş,
Impletindu-i slabă.

Las' să-şi scuture livada
Florile iubirii:
Fulgii fluturând să-şi cearnă
Alba vieţii mele iarnă,
Troenindu-mă'n zăpadă
Rece-a amintirii...

Fost-am, fost şi eu odată,
Flori de primăvară,
Un voinic şi aveam o zină,
Ca o floare din grădină —
Aveam un odor de fată,
Ca o căprioară...

Părea zina mea — crăiasă,
Eu — fecior de crai:
Eram doi cu scumpa dragă
Fericiţi în lumea 'ntreagă,
Şi-mi părea palat-bordeiul,
Şi pământul-rai...

Hei!.. e mult de-atunci, nepoate,
Vreme e de-atunci!...
Era Dunărea-şuviţă,
Erau munţii-moviliţă,
Şi lupoaicele tărcate
Î-alăptau pe prunci!...

Lume nouă odrăsliră —
Ramură din ramuri:
Ca sulcina din poene —
Feţi-frumoşi şi Cosânzene,
Din bordeiu-mi răsăriră
Plin un sat de neamuri...

Dar... cu foc se'ncinse zarea
Şi s'au dus pe rânduri
Toţi la lupta cu duşmanii:
Şi s'au irosit sărmanii
Cum s'ar scutura-se floarea
Pulbere pe vânturi...

Şi-au stâns viaţa în suspinuri
Gârbovele mume:
Rând-pe-rând... s'au stâns cu toţii...
Şi feciorii... şi nepoţii...
Mai rămas-am eu de chinuri —
Huhurez în lume...

Am rămas... povară vieţii,
Ca un trunchi sub cer...,
Numai tu, orfanul tatei,
Mi-ai rămas din sânul gloatei:
Mângâere-bătrâneţii,
Neamului-străjer!..

Să creşti nalt, ca'n codru Bradul,
Şi voinic-stejar:
Tu pământul sfânt să-l aperi —
Şoim fulgerător să scaperi
Şi de-a lungul şi de-a latul
Ţării la hotar!...

Şi la pieptu-i blând bunicul
Işi strânge vlăstarul
Tremurând în braţe slabe...
Iar din ochii stânşi cad boabe —
Harul sfânt stropind pământul
Cu mărgăritarul...

Ion Buzdugan

Intâiul om

Umbrit de bolţile luxuriante
El dormita'n superba dimineaţă...
Iar braţele-i,
Crescute din verdeaţă,
Se întindeau asemeni unor plante.

O pată însorită era zarea
Cu jocuri de lumini proteiforme...
Şi în tăcerea caldă şi masivă
Ce copleşea tufişele enorme,
Se auzea cum fierbe seva'n ramuri grele...

El dormita...
Prin drepte crengi, ca prin zăbrele
Se strecurau şăgalnicele raze,
Punctând cu foc bronzatele lui coapse.
El dormita...
Şi 'n preajma lui, copacii,
Aprinşi de sarbăda dogoare,
Ca nişte gravi şi montruoşi fakiri
Incremeniau în soare...
El dormita...
Şi'n liniştea înmărmurită
Lumina fecunda tăcerea infinită.

Şi el deschise ochii...
Tristă şi imensă,
Domnia în jurul lui Singurătatea...
El îşi roti priviri muiate 'n vise
Şi căută avid făptura ce 'i zâmbise
In somnul de-adineauri... Dar, zadarnic:
Pretutindeni,
Lumina fecunda tăcerea infinită.

Şi-atunci,
Un lung suspin,
Unduetor şi cald, asemeni unei flăcări,
Ţâşni de sub ghirlandele de ramuri.

Şi cerul tot,
Pulverizat de ritmice căderi de raze,
Şi preajma cu răsuflurile-i lente —
Şi zările incandescente
Ca nişte guri imense de cuptoare
Şi soarele — incendiată mască —
Se 'nfiorară-atunci prelung
De cea dintâi durere omenească.

Virgiliu Moscovici

Casa egoistului

— SCHIŢĂ —

de GALA GALACTION

O văd şi azi, cu aceiaşi ochi, cu aceleaşi gânduri, cu cari am văzut-o altă dată, când—prima oară şi cea din urmă — am intrat înăuntru. Egoistul, stăpânul de atunci, meditează astăzi, în suprem repaos, asupra vieţii lui petrecute în desfătări. Cei ce locuesc azi în casa aceea sunt poate oameni cari n'au moştenit decât imobilul, nu şi egoismul fostului stăpân. Pentru mine unul, însă, în dosul uşilor ei totdeauna zăvorâte pluteşte acelaş duh al despărţirii de oameni şi al zeificării personale.

Casa fu clădită odinioară de egoist. N'a avut, în vremea aceea, prea mult loc, ori a căutat anume colţul acesta, fiindcă s'a mulţumit să-şi ridice casa la încrucişarea a două străzi şi deadreptul în trotoar. A căutat, însă, să se despăgubească de lipsa curţii şi a grădinii, clădind în coasta casei o terasă. Aci în timpul verii, creşte din glastre şi din ghiveciuri o întreagă oază de flori şi de arbuşti. Iar pe o cherestea uşoară de beţe se caţără nişte curpeni de viţă sălbatică. Ferestrele odăilor de sus se deschid deasupra acestei grădini improvizate.

Această casă are aceiaşi înfăţişare neprimitoare şi rece ca toate casele mari, deadreptul clădite în stradă şi cu spatele acoperit şi tăinuit de alte case. Uşile dela intrare sunt duble, masive şi ferecate. Incuetoarea este sistem „Yale" — admirabil sistem care pe mine mă umileşte şi mă înfricoşează, totdeauna. Admirabil sistem, menit, să dea curaj nevoiaşilor, săracilor, cerşetorilor, cari vin să solicite umanitatea noastră!

M'am încercat să-mi închipuesc uşile Casei Egoistului, sărind din încuetoarea lor „Yale", şi dând drumul cuiva, care iese afară, cu mâinile pline de milostenii, pentru câţiva săraci de pe trotoar... Grea încercare! Ferestrele cari dau în stradă sunt prea oblonite ca să crezi că acei ce locuesc în dosul lor pot să mai aibă grija nevoilor şi a mizeriei de pe stradă.

Ctitorul acestei case a dus cu el în mormânt renumele şi zgomotul unei deosebite destrăbălări, unei anumite destrăbălări. Era om care nu îngăduia nopţilor nici somn, nici reculegere, nici castitate. Trecuse prin câteva căsătorii, şi când l'am cunoscut eu avea obrajii de pergament, iar în barbişonul rar începeau să se arate fire albe-galbene. Avusese o inteligenţă strălucită. Patriarhul partidului în care se înscrisese imediat după bacalaureat îl iubea ca pe un fecior al lui şi-l trimisese la Paris să-şi ia diplomele necesare unui viitor ministru.

N'a pierdut vremea. A nimit pe Francezi cu isteţimea lui şi s'a înapoiat în scumpa-i ţară românească, unde l'au copleşit şi l'au înecat favorurile, ministerele, vinurile şi femeile — indigene şi străine.

Subt zidul care sprijină terasa casei lui, privesc şi azi o portiţă de fier, care în zilele Egoistului fusese croită şi pusă acolo, cu scopuri speciale. Cunoştinţele lui trebuiau primite, după împrejurări, prin această portiţă lăturalnică şi discretă.

Intr'o zi, peste care au trecut de atunci foarte multe zile, am intrat în această casă şi am stat la masă, cu stăpânul. Era ministru. Cei doi mosafiri cari mai erau cu noi îşi aşteptau ministeriatul. Fireşte, era o întâmplare absurdă. Ce puteau să scoaţă din mine — chiar cu bunăvoinţă — aceşti oameni devotaţi realităţii şi doctrinelor pozitive?

Amfitrionul, sagace cunoscător de oameni, după câteva minute de convorbire cu mine privea curios pe cel ce mă adusese, voind par'că să-l întrebe: — Ce vreai să fac cu acest vizionar? Totuşi acest egoist avea oarecare curtenie pe care uneori voia s'o risipească şi gratuit. Oricât de inutil şi de inofensiv, un poet este totuşi o oglindă în care imaginea ta — amabilă ad-hoc — poate să învieze într'o zi

Am stat în jurul mesei deosebit de albe, în mijlocul unei sofragerii îmbrăcate până sus în lemnărie mată şi severă. Lucuri multe şi scumpe umpleau toată casa, dar fără ostentaţie şi fără cacofonie. Pe masa albă şi rotundă, ca tăiată într'un nămete, ardeau cristalele, argintăria şi inima pasionată a unui vin ruginiu, mai bătrân decât mine. Uşile se deschideau şi se închideau încet şi zgomotul, aerul şi servitorii cari pătrundeau se învăluiau deocamdată în faldurii unor perdele grele ca apoi să ne sosească aproape nesimţiţi.

Stridenţa, patima, convingerile tari (căci încolo amfitrionul era un sceptic) le păstra pentru nopţile sale de Sardanapal burghez.

Şi-a dus-o astfel, destule nopţi. Dar toată deşteptăciunea lui şi toate darurile cu cari era într'adevăr înzestrat s'au risipit şi s'au ticăloşit în această viaţă josnic materialistă pe care o duce plutocraţia românească.

Ori de câteori trec pe lângă casa lui nu pot să nu mă întreb: Cine pomeneşte cu recunoştinţă, numele acestui egoist? Care sărac, care orfan, care bătrân îşi mângâie azi amarul vieţii, binecuvântând amintirea acestui atotputernic din ţara românească? Unde este azilul, unde şcoala, unde este bursa care poartă numele acestui fost ministru, înghiţitor de milioane?

Portiţa de fier, ascunsă în zid, îmi pare azi tragică, în felul unei uşi de criptă şi mai mult decât atâta. Ei! dacă am putea să deschidem această portiţă (nu ca să ajungem ca odinioară în sera, în alcova şi pe blănile de urs alb ale epicureului, plecat în eterna călătorie) ci ca să întrebăm despre peripeţiile acestei călătorii, am afla multe lucruri interesante, pentru urmaşii şi emulii Egoistului.

Nu pentru urmaşii lui propriuzişi, fiindcă n'a avut nici unul. Casa aceasta şi bogăţiile din ea, pivniţa plină cu vinuri, cămările înţesate cu conserve delicate, lada de fier, cu teancuri de diplome şi de bani: erau numai pentru sufletul singuraticului egoist.

Şi într'o toamnă, moşia lui de câteva mii de pogoane s'a întrecut în fertilitate. Lasă grâul şi porumbul cari s'au făcut berechet, tocmai când samsari străini veneau şi dădeau preţuri îndoite. Lasă grădinile de zarzavat şi de pomi... Dar, via, stupii, vacile de Şviţera, heleşteul cu peşti uriaşi!... Cum o să care el atât belşug în această casă din Bucureşti, înadins îngustă şi dosită, ca pentru un becher cu insomnie?

Şi atunci Egoistul s'a găsit în greaua împrejurare în care s'a găsit acel bogat din Evanghelie, norocos stăpân de moşie:

„Unui om bogat i-a rodit moşia cu belşug. Ci el cugeta în sine şi zicea: Ce voi face că n'am unde să adun roadele mele? Dar şi-a zis: Aceasta voi face: Dărâma-voi jitniţele mele şi mai mari le voi zidi şi voi strânge acolo toate roadurile mele şi bunătăţile mele. Şi voi spune sufletului meu: Suflete ai multe bunătăţi, puse spre mulţi ani; odihneşte-te, mănâncă, bea, veseleşte-te!" (Luca 12, 16—19).

Şi acest egoist începea poate să regrete, ca şi cel de demult, că e neîncăpătoare casa şi să proecteze alta, cu grădină, cu pivniţe mai mari, cu celare şi cu şopron de automobil...

Dar, întocmai, ca în Evanghelie, grija lui i-a fost ridicată, deodată cu sufletul legat pământului şi idolatriei personale:

„— Nebune! în această noapte, cere-vor dela tine sufletul tău. Şi cele ce ai pregătit ale cui vor mai fi?".

Când trec, deci, pe lângă Casa Egoistului şi a urmaşilor lui şi a emulilor lui, o pornire neînvinsă şi ironică mă face să răzbat cu gândul, dincolo de bariera celor văzute, dincolo de portiţa de fier — şi întreb: „Şi cele ce-ai pregătit ale cui vor mai fi?"

G. Galaction

O vizită la Francis Jammes

de B. FUNDOIANU

Du-te la Orthez. Îi recunoşti lesne casa — şi-l poţi recunoaşte lesne pe Jammes, după casa lui. Versurile lui Charles Guérin sunt martore.

O, Jammes! ta maison ressemble à ton visage.

Casa e desigur spoită cu var, cu un cerdac larg, în care cresc în coajă de olane, toate florile din provincie. In spate, sunt hambarele. In curte, o să întâlneşti toate neamurile de găini, dela hulubul alb, la picăţelele picherei. Simplicitatea lui Jammes, face din toate animalele fermei, un fel de gospodărie vastă, prelungită din sufletul lui. Pe fereastră, ghiceşti înăuntru un salon de ţară, cu mobilă veche. Pe un fotoliu moale, o fecioară albă şi poetul îi strânge genunchii curaţi, în braţe. Îi declamă:

Tu sera nue dans le salon aux vieilles choses.

Nu le-apropia şi nu le sgâria tăcerea cu o vorbă. In fotoliu, e Almaida d'Etremont, sau e Clara d'Ellébeuse, şcolara vechilor pensionate. Jammes îi spune:

Viens, viens, ma chère Clara d'Ellébeuse —
Aimons-nous encore si tu existes.

In celălalt fotoliu e Samain — poetul originar din Flandra, dar parizianul autor al volumului: Au Jardin de L'infante. Jammes părăseşte genunchii frumoasei Clara d'Ellébeuse, care a murit de mult. Se apropie de Samain.

Tu as soif? Voici de l'eau du puits bleue et du vin.
Ma mère va descendre et te dire: Samain...
et ma chienne appuyer son museau sur ta main

Mama lui Jammes vine, uşoară şi bătrână, până lângă geam. la un gherghef în poală şi se aşeza la fereastră, mai aproape de ziuă. Jammes îi face semn cu degetul lui Samain, s'o privească:

Elle coud le linge blanc près des capucines,
Qui font penser à Mademoiselle Linné.
C'est la mère douce aux cheveux gris dont tu es né.

Samain nu se întoarce şi nu zâmbeşte. Fotoliul e gol — şi parcă cineva a pus în el o lumină, ca un surâs. Jammes înţelege:

Ta mort ne change rien. L'ombre que tu aimais.
où tu vivais, où tu souffrais, où tu chantais,
c'es nous qui la quittons, et c'est toi qui la garde.

Cineva bate în uşă — sau un suflu nou a intrat în salon. E ceva proaspăt de dimineaţă, deşi e amurg şi Septembre. Tăcerea. Cineva bate în uşă şi Eugénie de Guérin, a intrat. Ţine de mână pe Maurice de Guérin, autorul „Centaurului", pe care fraţii Goncourt, îl puneau mai presus de Sallambô. Au intrat moale, ca nişte umbre umede şi s'au strecurat în fotolii, lângă măsuţa în care dorm albumele cu fotografii uitate. Jammes îi ştie pe amândoi morţi. Dar nu se miră. Işi trage fotoliul lângă el — între Samain şi Eugenia. Sufletul lui e pur ca un cântec. Ar vorbi şi tace. Asculta tăcerea:

O, Eugenie, O, Maurice, vous êtes là!
La matinée mouillée est lourde de lilas.
Que ne sui-je avec vous dans cet autre Cayla!

Şi se face iar tăcere.

Câteodată, în Orthez, vine din Paris, plin cu tolbă verbală şi cu zgomotul oraşului, Francis Viellé-Griffin. Jammes îl duce lângă pietrişul în care ciocăneşte pârâul. Îi arată becaţele de argint. Il plimbă în toamna lungă — ca o apă şi lină şi galbenă. Aici e viţa mâncată de var. Aici târgul — bătrânul târg — care e plin de trandafiri. Pe-aici, prin fund, copiii de altădată, se jucau printre plantele aduse din moşii străine şi părinţii explicau virtutea fructelor şi obârşia lor:

cet arbre-ci
Vient du Japon ou fût votre vieil oncle.
Il l'aporta tout petit, tout petit
Avec des feuilles grandes comme l'ongle.

Viellé-Griffin e obosit. Pe drum întâlnesc măgarii cu urechile mari, ca două frunze de sfeclă. Viellé simte că descojeşte parcă de tot ce e străin, când Jammes după ce-i arată cu mâneca:

l'âne si doux
marchant le long des houx

îi povesteşte simplu că dorinţa lui este să meargă în rai cu măgarii, cu cei

qui portèrent au flancs des corbeilles,
de ceux trainant des voitures de saltimbanques,
ou de voitures de plumeaux et de fer-blanc,
de ceux qui ont aux dos des bidons bossués,
des ânesses pleines comme des outres, au pas cassés
de ceux à qui l'on met de petit pantalons
a cause des plaies bleues et suintantes que font
les mouches entêtées qui s'y groupent en ronds.

Ajunşi acasă, Jammes îi arată gospodăria şi-i arată casa. Iată lucrurile şi iată sufletul lor. Dacă te uiţi în fund

Il y a une armoire à peine luisante.

In perete

Il y a aussi un coucou en bois.
Je ne sais pourquoi il n'a pas de voix.

Şi în aceiaşi odaie, dacă mirosul e de poame conservate sau de gului care s'au zbârcit, priveşte:

Il y a aussi un vieux buffet,
qui sent la cire, la confiture
la viande, le pain et les poires mûres.

In perete, mai e un calendar. E Septembre. Il ghiceşti după lumina oblică din geamuri, care decolorează sufrageria. N'a mai rupt nimeni, de multă vreme, filele din calendar şi pe ultima filă, comună şi parcă uzată, citeşti data: 8 Iulie, Sfânta Virginia. O mână a scris cu cerneală spălăcită şi tremurată — un vers — mai multe:

C'est aujourd'hui la fête de Virginie.

până s'a oprit o clipă — a plâns pacă — şi a reluat:

tu est morte est tu vis, o ma petite amie,
amie de Bernardin, ce vieux sculpteur de cannes.

Ai paria că e scrisul lui Jammes. Când Viellé-Griffin s'a ridicat să plece, un guiţat a împuşcat liniştea. Griffin se uită nedumerit la Jammes. Porcul acesta spintecat, care guiţă agonia, îl sperie. Poetul i-a pus o mână pe umeri, o mână blândă, ca o mână:

on ne trouve pas la paix que nous cherchons
Car Basile toujours saignera les cochons,
et leurs cris aigus et horribles s'entendront

Viélle-Griffin pleacă. James îl conduce cu pipa în gură, cu pipa neagră ca sânul unei femei africane. Se pleacă puţin spre Griffin, îl sărută lung şi ascuns sub greoaia lui pălărie, din paie de orez, moştenită dela bunicul din Antile. Şi-i spune, aproape în şoaptă:

Viéllé-Griffin, c'est ainsi que l'on est poète.

B. Fundoianu

Intre fetişcane

— SCHIŢĂ —

de SEPTIMIU POPA

Nu's prieten al joculuĭ, pentrucă nu pot pricepe: ce sens are să sară omul ca o capră, să facă ceĭ şaptezecĭ şi cincĭ de chilometri pe noapte în sărite, cum a calculat un mare duşman al joculuĭ? Muzica îmĭ place, fără îndoială şi mă mir adeseorĭ, cum nu pot să-ĭ guste oamenii farmecul şi fără să bată din mâinĭ şi picioare?

Ca preot la sate mi s'a dat ocasie îndeajuns să pricep cele vreo nouăzecĭ şi cincĭ de desavantagiĭ ale joculuĭ şi... le-am văzut cu ochiĭ în propria mea familie. Am încă cincĭ fete nemăritate, carĭ nu vreau să-mĭ urmeze principiile, (preoteasa le ţine partea, bineînţeles),. — o, — numaĭ eu ştiu cum merge treaba asta şi... fabricanţiĭ de ghete. Astăvară pe la Sânziene, a trebuit să duc pe cele treĭ maĭ marĭ la petrecere la oraş şi... m'au calicit de-a binelea. M'am întors maĭ zdrobit ca ele, măcar că... eu n'am jucat, Doamne fereşte... numaĭ... am plătit.

Peste două zile s'a început secerea şi m'am dus cu secerătoriĭ la câmp.

Mi-am dus şi „Morala" luĭ Lehmkul, vroiam cu o cale să mă pregătesc pentru cuvântarea ce aveam s'o rostesc Duminica viitoare în biserică.

Erau opt fetişcane, ca de cincisprezece, şaptesprezece anĭ şi o babă. Şi secerau spicele de grâu tot cântând şi râzând, maĭ făcând câte o glumă pe socoteala bătrâneĭ. Iar eu m'am tolănit pe miriştea proaspătă şi mi-am deschis cartea. Citeam frumoasele principiĭ de morală creştinească şi din când în când îmĭ aruncam privirile către secerătoare. Abia atuncĭ prindeam câte-o vorbă două din cântecele lor trăgănate.

— Li li li frunza viiĭ.
Dulce-a fost gura bădiĭ...

Cum vedeţi, nu prea era potriveală între cântecele lor şi lectura mea. Deodată uneia îĭ căzu broboada din cap.

— Ui Lino, — îĭ zise vecina-sa— ce păr scurt aĭ! Măcar că... ce pletă lungă aĭ avut odată...

— Mi-a căzut părul — răspunse Lina ridicându-şi broboada —când am fost în lingoare. Dar... iar o să-mĭ crească...

— Doamne, cum aş vrea, — adăogă alta, — să am şi eu păr mare...

— De ce?

— Să merg la horă în capul gol... şi când joc... să-mĭ fluture pleta în vânt...

Nu le-am maĭ ascultat.

— Iarăşi afurisitul de joc! —îmĭ ziceam. —Şi broaştele astea, —nu pot să-şi găsească alte poveştĭ?

Instinctiv am întors câteva file din carte, m'am oprit la capitolul „Despre joc" şi am început să citesc. Ştiţi, Lehmkul în privinţa joculuĭ e un pic maĭ liberal ca mine, dar în liniĭ generale ni se unesc totuşĭ principiile.

— Bun! — mi-am zis aruncând secerătoarelor o privire triumfătoare. Voiu cuvânta Duminică împotriva joculuĭ! Să cunoască toţĭ oameniĭ deşertăciunea aceşteĭ patimĭ...

Şi rumegam minunatele „argumente" ale cărţiĭ, iar la urmă citiĭ şi cele câteva pilde din viaţa omenească ce se aduceau pentru desăvârşita întărire a celor afirmate. Şi apoĭ începuĭ să meditez asupra celor citite şi... asupra unor pilde destul de elocvente din viaţa mea.

Deodată fetişcanele se puseră pe chiuite.

— Uiuiu pe dealul gol,
Că mireasa n'are ţol,
Dar îĭ face mirele,
Când va tunde cânele...
Uiuiu! Uiuiu!

Era cunoscuta chiuitură dela toate ospeţele.

Şi chiuiră mereu şi alte chiuiturĭ, câte le venea la gură,noroc că eram şi eu de faţă, că altcum...
... ar fi chiuit desigur şi despre popa.

Chiuiră însă despre bătrâna, cât o chiar scoaseră din sărite.

— Doamne, buiace maĭ sunteţĭ! — le zise mânioasă, — dar... o să vă stâmpăraţĭ voĭ odată...

— Ştiţĭ fetelor, — adaose Lina fără să bage în seamă pe bătrâna — când se va însura Mitrea nost... fac'aşa o să chiuiu...

Şi maĭ chiuĭ una năzdrăvană.

— Dar dacă veĭ fi şi atuncĭ tot fată? — o întrebă bătrâna zâmbind.

Nu i-a răspuns. La ospeţe fetele nu chiuie, ci numaĭ nevestele. Mitrea era fratele eĭ cel maĭ mic şi până la ospăţul luĭ va avea să curgă însă multă apă pe Crişurĭ.

Işĭ plecă capul la pământ şi rămase aşa gânditoare...

— Oare... să nu fie măritată pe atuncĭ?...

Vorbele bătrâneĭ puseră capăt chiuiturilor şi acum fetişcanele secerau gânditoare, le muncea poate... pe toate acelaş gând.

Eu citeam maĭ departe şi încă tocmaĭ despre datorinţele părinţilor de-a nu-şĭ lăsa fetele prea de timpuriu la horă.

— Lino! — izbucniră fetişcanele aproape deodată — de ce n'aĭ venit la clacă la primarul?

— Nu m'au lăsat aĭ noştri, —le răspunse Lina cu tristeţă, — ştiţĭ, eu nu de mult am scăpat din lingoare!

— Vaĭ, tu Lino, cât am jucat!— reluă una bălaie... cât am vrut noi!

— Cum? Voĭ aţĭ jucat? — întrebă Lina cu mirare.

— Da, am jucat! N'au fost fete marĭ la clacă, ci numaĭ de seama noastră. Feciori au fost siliţĭ să ne joace pe noĭ!

— Vaĭ tu, bine-a fost! — adaoseră toate pe rând. — Credeaĭ că crapă pământul sub picioarele noastre... Vaĭ, bine-a fost!

Le-am ascultat năuc... Ochiĭ lor strălucitorĭ, expresia de fericire ce se întipărise pe obrajiĭ lor nu-mĭ făceau bine. Fără să vreau, m'am trezit că închid cartea... Şi maĭ târziu am deschis-o într'alt loc, la „datorinţele oamenilor de-a mângâia pe ceĭ bolnavĭ".

Pe la Vecernie am alergat până acasă. Pe prispa caseĭ şedea fata mea cea maĭ mare şi povestea cu cea de-a treia. Când m'au văzut au tăcut deodată. Dar am ghicit la moment: care le-a fost obiectul convorbireĭ? Işĭ maĭ povestiră odată impresiile dela petrecerea Sânzienelor. Poate tocmaĭ când mi-am făcut eu apariţia le-a amorţit pe buze fraza:

— Vaĭ, tu, bine-a fost!

In Dumineca următoare fireşte, n'am cuvântat împotriva joculuĭ, ci mi-am ales alt subiect.

Dar să nu credeţĭ, că n'am rămas acelaş duşman al joculuĭ. Maĭ ales când cumpăr.... cincĭ perechĭ de ghete deodată... O să-mĭ schimb vreodată opiniile? Cine ştie... poate... după ce-mĭ voiu fi măritat toate fetele...

SEPTIMIU POPA

MASCĂ

Al. Mihalescu

O babă urâtă. Dacă îl iubesc femeile e pentru că o femee inteligentă iubeşte totdeauna pe un om urât. Urâţenia bărbatuluĭ e maĭ totdeauna un semn al inteligenţeĭ, nu degeaba tenoriĭ sunt bărbaţĭ frumoşĭ. Mihalescu maĭ e şi actor de mare talent, e un comic rece, care nu umblă după efecte. Aduceţi-vă aminte de groparul din Hamlet. Ideal interpret al comediilor englezeştĭ, ar fi un nepreţuit prieten al luĭ Bernard Shaw.

Plin de talent şi de inteligenţă, Mihalescu îmbină aceste două însuşirĭ cu o voinţă ce l'a ajutat să persevereze în profida tuturor piedicilor carĭ i s'au pus în cale. Bun regisor şi iscusit profesor de artă dramatică, eleviĭ şi elevele sale fac maĭ totdeauna carieră. Inteligent giuvaergiu ştie să ciseleze piatra preţioasă care îĭ cade în mână. Sfaturile luĭ şi concepţiile sale despre teatru ajută din belşug pe ceĭ ce îmbrăţişează cariera dramatică.

Părăseşte teatrul Naţional atuncĭ când se simte înăbuşit într'o atmosferă de intrigĭ şi de duşmănie, cântă cuplete în reviste pentru ca să nu treacă aniĭ nefăcând nimic, înjghebează companiĭ particulare pe care le distruge, când oameniĭ străinĭ de teatru vor să întroneze şi aiurea mizeriile de carĭ suferă scenele subvenţionate, colaborează la succesele directorilor şi partenerilor săĭ.

Actor conştient de menirea omuluĭ chemat să întrupeze tot felul de oamenĭ cu deosebite aspecte sufleteştĭ, Mihalescu este un aprig propovăduitor al ideiĭ: teatrul pentru actorĭ. Nu admite în teatru de cât pe actorĭ şi autorĭ. Pretinde că teatrul românesc este întemeiat de Alexandri şi Millo, prin urmare nu îngădue de cât pe descendenţiĭ unuia şi aĭ altuia, adică pe ceĭ carĭ fac piese şi pe ceĭ care le joacă. In privinţa aceasta e duşmanul neîmpăcat al laicilor, adică al acelora, care fără nicĭ o chemare, vor să conducă un teatru cum ar conduce o întreprindere comercială sau o fabrică de hârtie. Dicţiunea sa firească, umorul său rece, jocul său fin şi nuanţat i-au creiat o situaţie de invidiat; personalitatea sa artistică a evoluat în chip firesc şi sincer. Realismul şcoaleĭ, care stăpâneşte astăzĭ scenele din occident, este o latură strălucită a acestuĭ talent, şi profesorul aduce în cursurile ce le predă, aceeaşi notă de adevăr şi sinceritate care stă la baza oricăreĭ interpretărĭ.

HARRY

Din proclamaţiile luĭ Tudor Vladimirescu

Dela Slugerul Theodor către D-lor familiele de boeri aflate în Benesci

Cuviincioasă închinăciune!

Fraţilor!

Cu toate că nu sunt din sânge de evgenist dar tot simţu durerile celor evghenişti; căcĭ, cum am aflat de primjedia în care sunteţi, mi-am lăsat drumul, şi am pornit spre a întâmpina răul; nenorocirea însă mi-a stat împotrivă, că n'am putut ajunge la vreme; dar ca să cunoaşteţi dvs. că cugetul meu n'a fost nicĭ este a se urma unele ca acestea, iată, pe ceĭ ce au fost pricina, i-am tăiat pe amândoĭ, şi le trimit capetele spre încredinţare, pe care să porunciţi a le pune la răspântiĭ, spre pilda şi a altora. Iată se trimit dvs. şi lucrurile ce s'au găsit la aceşti tâlharĭ, precum argintul uneĭ sfinte icoane şi din hainele cucoanelor D-voastre.

Să avețĭ bună nădejde în Dumnezeu, că în scurtă vreme vă veţi despăgubi şi de cele ce v'a jefuit; şi sunt

al dv., ca un frate şi slugă
THEODOR

Scris din satul Otetelişu,
1821 Martie 3.

Cuvântul luĭ Tudor către Pandurĭ, după moartea celor doĭ Bulgarĭ dela Beneştĭ.

Fraţilor!

Până azĭ nu v'am descoperit pricina tainică a sculăriĭ mele. Nu dela sine singur am luat armele, ci în înţelegere cu maĭ Mariĭ noştri; şi d'aceea nicĭ nu priveşte această mişcare la stingerea Boerilor, carĭ nicĭ nu ni se împotrivesc cu dinadinsul, fiind greşită ideea ce v'aţĭ făcut de dânşiĭ.

Acum, fiindcă se apropie ceasul, iată vă descoper la toţĭ adevărul, încunoştiinţându-vă că pornirea aceasta este din porunca Impăratuluĭ Alexandru al Rusieĭ; şi priveşte nu numaĭ la mântuirea noastră, ci şi a întreguluĭ neam grecesc.

Prinţul Alexandru Ipsilanti, eşind din Moldova a călcat pe pământul ţăriĭ româneştĭ, cu însemnată oştire. In urma sa se aşteaptă şi marea putere a Rusieĭ, care se află la Prut.

Noĭ vom înlesni trecerea prinţuluĭ Ipsilanti peste Dunăre ca să meargă spre mântuirea patrieĭ sale. Ruşiĭ ne vor ajuta ca să cuprindem cetăţile turceştĭ de pe marginea Dunăriĭ, ce cad în partea noastră; şi apoĭ ne vor lăsa a ne cârmui singurĭ cu legile noastre.

Incetaţĭ dar de azĭ înainte de orice jafurĭ şi omorurĭ, de orice fapte rele; căcĭ oricare se va dovedi abătut dela poruncile date, cu moarte îl voĭ pedepsi eu însu-mĭ, după pilda ce v'am dat azĭ (Fotino, pag. 48—49).

Pagini de actualitate

Pe urmele clasicismului

O nouă d-nă de Thèbes, d-na Fraya a făcut unele prezicerĭ pentru anul în curs. Natural, după inerentele prezicerĭ politice şi sociale, au urmat câteva de ordin pur literar.

Fără să fie urcată pe trepiedul de aur suspendat de-asupra groapeĭ cu gaze ţâşninde, d-na Fraya a lăsat să se înţeleagă, printr'un surâs dubios demn de a doua Pithya, că arta şi literatura se vor îndrepta spre vechiul curent clasic. Noul Molière, Racine, Corneille, vor reînvia din cenuşa aspru bătătorită de decadenţiĭ actualĭ.

Vom porni o adevărată luptă pentru imitarea din nou a arteĭ antice. Desigur, în pictură, în locul femeilor goale, cu nasul şi ochiĭ făcuţĭ din cuburĭ şi fardate cu imense pete de culoare impresionistă, „Sabinele" luĭ David îşĭ vor purta decentul costum al timpurilor romane. In sculptură, în locul monştrilor urşi simbolizând capul luĭ Clemenşi simbolizând capul luĭ Clemenceau sau alt mare om de Stat, anticul Ugolin îşĭ va mânca copiiĭ, după metoda bătrânuluĭ Carpeaux. In teatru, cele treĭ unităţĭ vor fi strict respectate, iar în locul dragosteĭ midineteĭ din Montmartre, îndantelatul şi războinicul don Rodrig se va avânta contra Maurilor mânjiţĭ cu negru de pe scenele teatrelor de bulevard.

Iată viitorul arteĭ, aşa cum l'a întrevăzut într'o clipă de inspiraţie subită, d-na Fraya — şi pe care — ca orice profetă ce se respectă — l'a împărtăşit cititorilor „Comoediei".

Cred că la această profeţie dadaiştiĭ s'au agitat, futuriştiĭ au surâs batjocoritor, iar Marinetti şi Tristan Tzara s'au îmbrăţişat sgomotos, promiţându-şĭ să pună stavilă puternică — unul prin catifeaua tactilismuluĭ său, celălalt prin maniera luĭ de-a face pe oamenĭ idioţĭ — oricăruĭ curent clasic.

Să lăsăm însă de-oparte profeţiile cu rezultate îndoelnice. Ne întrebăm: în chip logic este posibilă o reîntoarcere la clasicism? După celebra bătae a vestelor roşiĭ, condusă de Teophile Gautier, bătaie care marchează apusul însângerat al clasicismuluĭ, maĭ este posibilă oare o reînviere a arteĭ clasice?

S'ar putea răspunde afirmativ. Epoca actuală, epoca decadenţeĭ îşĭ va găsi maĭ curând sau maĭ târziu sfârşitul.

Că acest sfârşit nu se va ivi în fericitul an, în care d-na Fraya şi-a făcut prezicerile, nu importă. Dar ori ce om cu bun simţ, îndrăgostit de adevărata artă, îşĭ dă seama că actualele curente trâmbitate de nevropaţiĭ literatureĭ nu pot subzista.

Nu pot subzista, pentrucă la baza lor este o întreagă farsă. Nu vorbesc de toate curentele următoare clasicismuluĭ. Departe de mine gândul să mă ridic împotriva perioadeĭ de etalare a euluĭ personal şi a confesiunilor, inaugurată de Victor Hugo. Sau să nu recunosc meritele şcoaleĭ naturaliste, sau frumuseţea cizelăriĭ versurilor primilor parnassienĭ. Nicĭ contra poezieĭ cu cuvinte puţine şi suggerărĭ multe.

Vorbesc de ceĭ carĭ au împins nota până la farsă.

Dela Baudelaire care afectează pasiunĭ îndoelnice, dela Artur Rimbaud cu celebrele sale vocale colorate, până la simfoniile parfumate ale luĭ Huysmans, sau catifeaua luĭ Marinetti, am fost spectatoriĭ liniştiţĭ aĭ evoluţieĭ nouluĭ curent, închistat, dacă vă aduceţĭ aminte, în deviza şcoaleĭ parnassiene, de-a nu spune nicĭ-odată ceiace simţĭ, pentru salvgardarea frumuseţeĭ arteĭ. Dar peste aceştia, au venit adevăraţiĭ pontifi aĭ farseĭ. Prin eĭ s'a întronat în literatură o întreagă prefăcătorie sufletească pentru epatarea burghezilor.

Şi alăturĭ de farsă, se săpa uşor prăbuşirea. Decadenţa forţată de ceĭ maĭ mulţĭ. Decadenţa care trebue să vină cu atât maĭ repede, cu cât nota a fost maĭ mult forţată de câţiva. Bazat numaĭ pe câteva rădăcinĭ destul de fraged înfipte în spiritul câtorva aderenţĭ, curentul actual desigur că nu va avea mult de trăit. Massele rămase încă neatinse şi prea puţin înclinate la deviza d-luĭ Picalia: „vrem să facem pe oamenĭ idioţĭ", vor reacţiona.

Vor reacţiona şi decadenţa celor puţinĭ îşĭ va căuta prohodul în însă-şĭ organul eĭ oficial „La litterature". Iar pe ruinele cubismuluĭ, futurismuluĭ, dadaismuluĭ, şi altor curente cu *ism* la urmă, se va ridica un curent sănătos.

Că eĭ va fi cel profetizat de d-na Fraya, în loc să poarte un alt nume, chi lo sa?

TUDOR ŞOIMARU

Foc de toamnă

Când toamna ca o floare purpurină
Spre seară fruntea veştedă-şi înclină,
Priveşte focul...
Focul îşĭ deschide
In faţa ta grădinile fluide...
Cu stâncĭ de purpură înconjurate
Stau lacurĭ micĭ, albastre şi curate,
Ca nişte ochĭ privind din întuneric...
In faţa ta jăraticul feeric
Ruinĭ de aur şi azur întinde,
Şi-un Vis, ca un havuz de foc, aprinde...
Pumnale se ridică din jăratic!
Şi-o clipă se încinge-un danţ sălbatic
In visul veşted al dorinţeĭ tale...
Femeĭ, cu sâniĭ goĭ, cu braţe goale,
Plutesc ca nişte florĭ tremurătoare,
Departe, pe un lac, în bărcĭ uşoare
Ca nişte fulgĭ, plutesc în vis...
Şi iată
Din fundul uneĭ grote se arată
O floare mlădioasă care vine
Pe valurĭ de azur plutind spre tine,
O clipă...
...şi 'n cenuşa albăstrie
Tu cauţĭ, încă trista poezie
A uneĭ Florĭ ce 'ntârzie să vie...

AL. A. PHILIPPIDE

Din viaţa Domnuluĭ Tudor

In drumul său spre Bucureştĭ, Tudor Vladimirescu, se opri în Slatina şi ţinu acolo un sfat cu căpitaniĭ săĭ şi cu boeriĭ carĭ rămăseseră în oraş.

El fu găzduit de Serdarul Constantin Vulturescu în casa ce se păstrează până azĭ la poalele dealuluĭ Grădiştea în strada Solomon. Această casă este acum proprietatea domnuluĭ Mihu Deleanu, a căreĭ mamă erea născută Vulturescu.

Serdarul Constantin Vulturescu avea un frate, Alexandru la Tg.-Jiu, de asemenea partizan al revoluţieĭ. La 11 Martie 1821, Tudor dase pentru boeriĭ din Tg.-Jiu partizanĭ aĭ planurilor sale, următoarea poruncă:

„Fraţilor, oamenĭ aĭ adunăriĭ noastre, fiindcă aceste de maĭ jos arătate familiĭ se află în slujba adunăriĭ vă scriem şi straşnic vă poruncim ca întru nimic supărare să nu faceţĭ la lucrurile caseĭ numiţilor la cel maĭ mic lucru, căcĭ ori care se va îndrăzni a-ĭ supăra câtuşĭ de puţin, cu moarte se va pedepsi. Theodor".

El arăta că familiile boerilor Moangă, Bibescu, Vulturescu, Bălcescu, Romanescu, Cocoş, Moscu, Cociu, sunt în slujba cauzeĭ naţionale şi decĭ trebuesc ferite de orice rău 1).

Inainte de a sosi în Slatina, Tudor luase straşnice măsurĭ împotriva arnăuţilor, bulgarilor şi sârbilor din trupa luĭ Machedonski şi Prodan, care deşĭ se uniseră cu oştirea sa, prădaseră casele din Beneştĭ ale boerilor Otetelişanu, răniseră pe boerul Petrache Poenaru, cărturar cu vază şi unul din ceĭ maĭ de seamă sfetnicĭ aĭ săĭ şi furaseră icoanele şi odoarele bisericeştĭ. El executase pe doĭ şefĭ aĭ arnăuţilor jefuitorĭ dela Beneştĭ şi le plimbase capetele ca să slujească de pildă 2).

Tudor a dat cu acel prilej o proclamaţie către pandurĭ, în care le spunea că „mişcarea nu priveşte la stingerea boerilor carĭ nicĭ nu ni se împotrivesc cu dinadinsul", şi ordonă ca „orice jafurĭ, omorurĭ şi orice fapte rele să înceteze, căcĭ oricare se va dovedi ca abătut de la poruncile date, cu moarte îl voĭ pedepsi eu însumĭ, după pilda ce v'am dat azĭ" 1).

Deabea ajuns în Slatina, protopopul i s'a plâns că arnăuţiĭ carĭ-l însoţeau au prădat biserica catedrală, că au despuiat icoanele de argintărie şi că au furat până şi vasele sfinte. Tudor prinzând două căpeteniĭ — Buluc-paşale — arnăuţeştĭ, care se făcuseră vinovaţĭ de această faptă, îĭ execută pe loc şi arătând, ca la Beneştĭ, capetele lor oştiriĭ, spuse „tot cu asemenea pedeapsă sunt hotărât a pedepsi pe oricare pentru cea maĭ mică hoţie" 2).

In sfatul pe care îl ţinu în casa Serdaruluĭ Vulturescu, el află că în urma sa, la Craiova, s'au ivit neorânduielĭ şi că Aga Hârsa, pe care îl lăsase acolo, unelteşte împotriva sa.

Dela Bucureştĭ îĭ soseşte ştirea că Divanul nu i-a primit cererile ce făcuse pentru binele obştesc, iar că Ipsilanti ridică armată numeroasă în Moldova, nu atât pentru a trece în Grecia, ci pentru a se întări şi maĭ mult în ţările româneştĭ, pe care le jefueşte în toate felurile.

Se hotăreşte să trimeată pe boerul Solomon la Craiova, ca să ferească Oltenia de vrajbă şi s'o apere de duşmanĭ, iar el să meargă asupra Bucureştilor, ca să-l supună cugetuluĭ său şi să pedepsească pe aceĭ boerĭ din Divan, carĭ se împotrivesc mişcăriĭ naţionale. In ziua de 8 Martie 1821 trimite din Slatina o proclamaţie către locuitoriĭ Bucureştilor, pe care-ĭ vesteşte de scopurile sale 3).

Căpitanul Oarcă arată atuncĭ că ţara are nevoie de un singur cap, iar Serdarul Vulturescu îl proclamă Domn în aclamările Pandurilor carĭ îĭ strigau „Măria Ta". Apoĭ cucoana Bica, soţia Serdaruluĭ, cusu pe vârful căciuliĭ luĭ Tudor un petec de pânză albă, care era semnul Domnieĭ.

Astfel în casa aceea din Slatina, cu zidurile puternice, care şi astăzĭ stă par'că înfiptă în poalele dealuluĭ Grădiştea, ce se înalţă în Valea Oltuluĭ, s'a săvârşit, fără fast şi fără pompă, una din marile taine ale acestuĭ neam.

* * *

Plecând din Slatina, Domnul Tudor a rămas până în ultima clipă neînduplecat faţă de nelegiuirile ce întâlnea în cale.

Casa Serdaruluĭ Constantin Vulturescu în care Tudor Vladimirescu a fost proclamat Domn.

Această casă se află în Slatina, la poalele dealuluĭ Grădiştea, în strada Solomon şi este azĭ proprietatea d-luĭ Mihu Deleanu.

El pornise să dea ţăriĭ neatârnarea, să izgonească pe Grecĭ, iar în locul lor, după cum spune în proclamaţiile sale, să aducă dreptate: „Noĭ nu ne-am sculat pentru „a răpi averea fraţilor noştri, ci s'o apărăm, împotriva prădătorilor, după cum ne-am legat prin jurământ". (1)

Din oastea luĭ Tudor se rupeau bande de jefuitorĭ, zavergiĭ, amestec de arnăuţĭ, bulgarĭ, sârbĭ şi chiar pandurĭ, carĭ umblau prădând pe uniĭ şi pe alţiĭ prin ţară.

Scurt timp după plecarea luĭ, o bandă de zavergiĭ având în frunte pe un sârb, Ivancea, din banda care trădase la Beneştĭ (2) au atacat pe serdarul Constantin Vulturescu, la moşia sa Vultureştĭ din Olt şi l'au ucis, jefuind conacul, iar fiul său Barbu (3) a fost scăpat din mâinile lor de câţiva pandurĭ veniţĭ în ajutor.

Asemenea bande se formau mereu, jefuind bisericĭ, sate şi conacurĭ, fără deosebire. Tudor era de o severitate care mergea până la cruzime împotriva acestor nelegiuiţĭ Nicolae Popescu din Muşeteştĭ povesteşte că odată, Tudor a tăiat capul la treĭ pandurĭ care furaseră vitele unor sătenĭ. Episcopul Ilarion dojenindu-l pentru atâta asprime, el îĭ răspunse: „Nu se poate altfel, căcĭ o oaste fără „ascultare, e maĭ rea decât o haită „de lupĭ flămânzĭ. Aceştĭ pandurĭ „pe carĭ i-am tăiat, trebuiau ca „ostaşĭ să apere pe fraţiĭ lor sătenĭ, iar nu să-ĭ jefuiască tocmaĭ „eĭ. Dacă de sătenĭ nu le e lor milă, fraţĭ cu dânşiĭ, apoĭ ce trebue „să sufere albăstrimea dela eĭ?" 1)

Pe căpitanul Ghencea, care comisese jafurĭ şi se arătase rebel, l'a adus în lanţurĭ şi i-a tăiat capul. Atuncĭ episcopul Ilarion, spunându-ĭ: „Iţĭ prevestesc că asemenea omorurĭ o să-ţĭ răpuie capul", Tudor i-a zis: „Ţi-am maĭ „spus, că hoţomaniĭ aceştia astfel „trebuesc răsplătiţĭ, căcĭ îmĭ strică tot rostul planuluĭ meu şi eu „nu pot să-ĭ îngădui a face ce fac „zavergiiĭ luĭ Ipsilante, căcĭ pe „mine mă doare inima de ţară" (2)

* * *

Spiritul de dreptate care însufleţea pe Tudor şi străşnicia cu care înfrunta relele, făcuse dintr'însul un arhanghel în ochiĭ poporuluĭ. La dânsul alerga norodul care de un veac îşĭ înăbuşea durerea şi n'avea cuĭ cere îndreptare. Năpăstuiţiĭ alergau la Tudor ca la un liberator.

El a încercat să aducă în oastea luĭ disciplina ce văzuse în armata rusă, în care fusese ofiţer. Cu o asemenea oaste el gândea nu numaĭ să alunge pe străinĭ, ci să aducă rânduială în ţară, să aducă domnia dreptăţiĭ. Firea pandurilor nu se potrivea însă tocmaĭ cu gândul Domnuluĭ lor, de altfel după cum spune Kiriak Popescu, şeful gărziĭ de execuţie: „Ce putea aştepta cineva dela o oaste neregulată şi recrută"; (3) apoĭ contactul cu trupele de arnăuţĭ, sârbĭ grecĭ şi bulgarĭ, stricase mult buna orânduială printre pandurĭ. Mulţĭ ca să ocolească asprimea luĭ Tudor, se îndepărtau de dânsul.

Aricescu e de părere că în faţa atâtor inamicĭ, de care avea să se teamă, Tudor, ar fi trebuit, din punct de vedere politic să menajeze cel puţin pe căpitanĭ. Dela 17 Martie de când intraseră în Bucureştĭ, guvernase ţara ca Domn numaĭ două lunĭ şi devenise o figură legendară, în sufletul poporuluĭ, totuşĭ nu se maĭ putea încrede în nimenĭ.

Ajutorul dela ruşĭ pe care se bizuise şi în care episcopul Ilarion îl maĭ făcea să spere, nu maĭ venea, trupele turceştĭ îl ameninţau, şi deşĭ ar fi dorit să fie în pace cu turciĭ, ca să scape de greciĭ ce ne stăpâneau ţara, era însă prea târziu. Ipsilante îl pândea. Pentru avântul cu care însufleţise pe românĭ şi pentru dorul de libertate şi dreptate se deşteptase în inimĭ, greciĭ şi greco-filiĭ îĭ hotărâseră peirea.

Simţind că era trădat de căpitanul Prodan şi Machedonski, care unelteau împotriva luĭ cu căpitanul Iordache, omul luĭ Ipsilante, el întruneşte la Goleştĭ unde tăbărâse cu oastea la 18 Maĭ, pe căpitaniĭ săĭ de pandurĭ şi le ordonă să fie gata de luptă.

„Uniĭ dintre căpitanĭ înţeleşĭ se vede cu capiĭ bulgarilor, lepădară masca şi răspunseră că nu maĭ e vrednic a le fi căpetenie, din cauza asprimeĭ sale; Atuncĭ Tudor prin patru pandurĭ fidelĭ, puse mâna pe Urdăreanu şi-l spânzură, voind să-l spânzure şi pe Enescu, sări Prodan (care se vede că fusese înştiinţat) şi-l scăpă cu arnăuţiĭ săĭ" (1). Uniĭ spun că Tudor s'ar fi înduplecat de rugăminţile căpitanilor Cioranu şi Cacaleţeanu şi aşa i-ar fi lăsat viaţa luĭ Enescu.

In ziua de 21 Maĭ, când căpitanul Iordache veni dela Piteştĭ, ca să-l cheme pe Tudor la Ipsilanti, căpitaniĭ de pandurĭ părăsiră pe Domnul lor şi atuncĭ le spuse el cuvintele acestea:

„Mă duc la Ipsilante, căcĭ aşa e voinţa voastră, dar sufletul meu presimte că nu o să mă maĭ întorc, şi de voĭ muri, sângele meu cadă asupra voastră şi asupra copiilor voştri".

Tudor a pierit pentru a nu fi avut nicĭ una din îngăduinţele acelea, care deşĭ pot avea valoarea lor politică, slăbesc însă sufletele în avântul lor. A fost o fiinţă însufleţită de credinţă. El credea în biruinţa dreptăţiĭ şi dacă el nu a biruit, dela dânsul a început însă acea mişcare care ne-a adus libertatea neamuluĭ şi întregirea luĭ.

Va maĭ trebui încă vreme şi vor maĭ fi încă multe suferinţe până ce se vor împlini şi gândurile sale celelalte pentru dreptate. Zorile vremurilor nouĭ s'au arătat cu dânsul şi reamintim cuvintele rostite patru anĭ după moartea luĭ Tudor de către Chesarie, episcopul Buzăuluĭ, când în 1825, fu instalat în Scaunul episcopal:

„O an 1821! Tu cu arătarea ta deşi aĭ pricinuit românilor amărăciunĭ, dar totdeodată şi deşteptare; zilele tale ca nişte sorĭ luminătorĭ au fost pentru românĭ; drept aceea, orice suflet românesc e dator să-ţĭ hărăzească cele maĭ dulcĭ minute ale vieţiĭ sale. Neamul românesc are sfânta datorie să-ţĭ ridice un monument spre veşnică ţinere de minte pentrucă eştĭ într'adevăr anul bunătăţiĭ Domnuluĭ".

1) Ştefulescu, Istoria Tg.-Jiuluĭ, pag. 49.

2) Aricescu. Acte justificative. pagina 77.

3) Aricescu. Acte justificative. pagina 91.

2) Cioranu. T. Vladimirescu, pagina 42.

1). Aricescu, istoria revoluţieĭ, pag. 235.

2). Aricescu, acte şi documente, pag. 77.

3). Barbu Vulturescu era tatăl luĭ Grigore Vulturescu, care a fost aproape două zecĭ de anĭ alesul judeţuluĭ Olt în Cameră şi în Senat. Unul din fiiĭ acestuia, Căpitanul Nicolae Vulturescu, a fost ucis în luptele dela Oituz în August 1917.

1). Citat în Aricescu, istoria revoluţieĭ, pag. 218.

2). Aricescu, istoria revoluţieĭ pag. 219.

3). Aricescu, istoria revoluţieĭ, pag. 218.

3) Aricescu. Istoria Revoluţieĭ, pagina 182.

1). Aricescu, istoria revoluţieĭ, pag. 243.

Toate manuscrisele colaboratorilor noştri, precum şi tot ce priveşte redacţia „Adeveruluĭ Literar şi Artistic" se trimit numaĭ pe adresa Secretaruluĭ „Adeveruluĭ Literar". Corespondenţa şi manuscrisele lăsate sau trimise pe altă adresă, riscă să nu ajungă la destinaţie.

* * *

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Cărțile

V. Staicovici și P. Durma

O nuntă ca'n Povești. poem în versuri într'un act.

Dintr'o revistă de vară jucată în grădina Cărăbuș, autorii au desprins scena finală a unui act, scena cu apoteoză, aducătoare de succes eftin și de aplauze furtunoase. Manualul perfectului revuist (vezi elucubrațiile semnate Georgescu-Ștefănești) indică în rețeta care nu dă greș niciodată, scenele de asemenea natură.

„Nunta ca'n povești" a spiritualului Durstoy face parte din cele mai slabe scene ale celui mai iscusit revuist român. Iată pentru ce ni se pare, că tipărirea în volum a acestei scene versificate nu contribue la reputația autorilor și nu îmbogățește cu nimic literatura de acest gen. Departe de a putea sta alături cu vestitul „Carmen Secularae" de Anghel și Iosif sau măcar de „Poemul Unirei" al d-lui Zaharia Bârsan „O nuntă ca'n povești" este o alegorie abilă, dar cu desăvârșire lipsită de vre'o însușire literară. Îi lipsește avântul și însuflețirea. Din mai mult de două sute de versuri corect ritmate și cu uneori rime destul de fericite, nu poți cita unul singur care să merite o deosebită luare aminte.

— h. —

Ovidiu Hulea

Blestemul Codrului

Livia Rebreanu

Răvașe în tabără.

Două volume de poezii au apărut la Arad, în editura librăriei diecesane, care nu vor să supere celebritatea poeților noștri și nu se afișează cu pretenția nemuririi în vitrina librăriilor. Sânt volumele **„Blestemul Codrului"** de d. **Ovidiu Hulea** și **Răvase în tabără** de d-na **Livia Rebreanu** soția poetului.

Amândouă volumele, adună versurile unei tinere perechi, încununată cu mirtul Muzelor în o căsătorie ideală, care pornește azi, ca o discretă și mișcătoare tovărășie culturală.

Soț și soție — poet și poetă, versurile publicate în două deosebite volume, au totuși unitatea gândirii: sânt versuri tăcute, romanțioase, din robia Ardealului, scrise în tăcerea revoltei ascunse. In vremea, când suflarea românească pornea la comandă în stepele Galiției să moară pentru vulturul Habsburgului și să vopsească cu sânge românesc cele șapte izvoare ale Rusiei — poetul **Ovidiu Hulea** se ascundea resemnat în coloanele „Românului", din care radia căldura unor poezii sincere, proaspete ca fragii și având parfumul dumbrăvilor de munte. Revedem acelaș caleidoscop din anii sughițului și dârzelor încruntări de priviri: **Scrisoarea, Blestemul Codrului, Glasul Țării, De-o săptămână sapă clocii...**

Goga l'a botezat și pe d. Ovidiu **Hulea și tânărul poet ardelean nu poate scăpa de influența cântărețului „pătimirei noastre"**:

„Așteptăm de-o lună 'ntreagă
Veste bună de departe,
Numai nouă nu ne vine
Dela tine nici-o carte...

Fie-ți milă și ne scrie
Doar o slovă de departe,
Că eu 's vestedă ca frunza
Iar măicuța e pe moarte.

(Scrisoare)

Talentul nu să știe stăpâni și aleargă după stilul gazetăresc: Ostașilor Țării — se cufundă în plăsmuiri sterile, dar să ridică și în slavă, scriind versuri, care vor rămânea multă vreme, poate totdeauna. **Sub steag străin,** este una dintre cele mai sincere poezii, din câte a dat Ardealul.

Volumul d-lui **Hulea** este mai mult decât o promisie. **Poezia** rapsodică și patriotică a d-lui **Hulea,** ne este încă un argument prețios, că Ardealul poate alimenta adevăratul instinct de conservare națională, cu produsul lui estetic.

Nu mai în jos stă în valoare nici volumul d-nei **Livia Rebreanu-Hulea,** care se manifestă ca o discretă influență a lirei d-lui **Hulea.** D-na **Livia Rebreanu** ne este simpatică și cunoscută din „Cântecele" publicate în diferite reviste și gazete din Ardeal, precum și din: **Basmul Stelelor** în „Adevrăul Literar" care ne-a cucerit de mult. Nu putem decât să repetăm laudele noastre: d-na **Livia Rebreanu,** este una din puținele poete ce le avem, care au talent și și care marchează cu succes dibăcia scrisului.

Volumele acestor două individualități trebuesc cetite.

(—I.)

George Voevidca

Sonete

George Voevidca, după d. Lucian Blaga, debutează în literatura românească cu o culegere de sonete strânse într'o plachetă simplă, modestă, o odihnă și o desfătare a ochiului.

Prezentând cititorilor o culegere de sonete, Voevidca se arată de două ori temerar: în primul rând pentru că dela începutul carierei sale poetice atacă forma dificilă a sonetului și în al doilea rând, pentrucă s'a încumetat să-și adune sonetele publicate răzleț, deci izolat citite, și să le publice într'aceleaș două scoarțe.

Prin uniformitatea lor de factură, prin forma lor lapidară, aproape colțuroasă, prin conținutul lor compact, sonetele ajung de multe ori atunci, când sunt înșiruite, să fie monotone și obositoare. Pentru ca lectura unor sonete colecționate să nu necesite oarecum o sforțare, se cere acestora multă vervă, distincție și mai ales variație și teme. Să ne amintim de volumul lui Heredia: un orbitor diamant la care fiecare fațetă are alte sclipiri și alte nuanțe.

Sonetul lui Voevidca e destul de copt.

Versificația e de cele mai multe ori firească, curgătoare, vocabularul ales și viguros, rima sonoră și plină de surprize:

Și noaptea încet pășind pe căi albastre
Cu lampa lunii'n mână acum se 'ntoarnă
Și umbrele de vis, și le răstoarnă
Din urna-i de Safir pe câmp și castre

Unele strofe au o rară energie:

Ascultă! Glas de trâmbiți — tobe — sună, —
Și cântă turlele cu guri de aramă
Și bat nebune, inime de mamă —
La graniți crește neagră — o grea furtună.

Sunt accente puternice, vibrante. In genere se poate observa în toată poezia lui Voevidca o tendință către o tot mai pronunțată sobrietate în expresii și în imagini. De aci și brevilocvența poetului, cuvintele stinghere, accentele acute, acele versuri abrupte atât de frecvente în sonetele sale.

Misticismul sentimental al multor părți din poeziile poetului bucovinean amintește mult pe romanticii germani. Venerația cavalerească, medieva-ă, pentru femee și resemnarea amară, întrucâtva ironică a desamăgitului, sunt trăsături pe cari le întâlnim dese ori.

Este drept, că ici-colo, găsești și oarecare artificialitate, poze cam teatrale, un fel de înflăcărare patriotardă, de adolescent, în versuri.

Un glas de trăsnet: „stați!"
Vedeți voi norul
Acolo negru ca de vijelie
Ce șovăind să târă pe câmpie? —
E marșul dușmanului — Și maiorul
își joacă paloșul, fulgerătorul:
detune-acu ferbintea-vă mânie
și dând cu sete și cu bărbăție
puneți păgânului pe piept piciorul!"

Isvorul inspirației, e la Voevidca mai mult mintea, decât sufletul. Exteriorizarea stărilor sufletești se face la d-sa limpede și cu preciziune. Pe scurt, Voevidca e un poet cu reale calități, pe care îl citești cu multă plăcere și de care literatura română trebue să-și lege frumoase speranțe.

— a. db. —

Edmond Jaloux

La fin d'un beau jour. (Plon).

Iarăși o dragoste târzie, — dragostea la șeaizeci de ani. Originalitatea romanului constă în faptul că ni'l povestește una din persoanele care iau parte la acțiune. Acesta este Volpelier care ne inițiază în dragostea dintre fermecătoarea Olive Helencourt și Joachim Prémery. Volpelier este fiul unui amic intim al acestuia din urmă. Vine la timp din Indo-China și surprinde această dramă intimă care se sfârșește printr'o dureroasă renunțare. Prémery e prea inteligent și prea mult îmbibat de experiența vieții, ca să-și închipue că dragostea ce-o inspiră unei vaporoase fetișcane poate avea un temei serios. De aceea în loc să încurajeze un sentiment, care lui i-ar face plăcere, îndrumează pe tânăra îndrăgostită către un alt suflet dar tânăr, însuflețit de cele mai cinstite și temeinice sentimente de iubire. Acesta e Mirval. Olive Helencourt găsește în sufletul omului tânăr, ceea ce Prémery nu mai putea să poarte. Prémery e fericit c'a putut lega două inimi și în dureroasa resemnare în care se închide, meditează la splendida tragedie din sufletul lui Mithridate al lui Racine.

Eugène Montfort

La chanson de Naples.

O întreagă tragedie, pentru care romancierul a căutat un mediu italienesc stăpânit de „vendeta". Acțiunea se petrece la Neapole unde locuește frumoasa Carmela pe strada căreia trece mereu Giovanni controlor la teatrul Parthénope. In cele din urmă înflăcăratul napolitan seduce pe bruna Carmela, pe care o părăsește îndată ca să intre în dragoste cu Tolla soția unui piemontez. Pentru a stârni gelozia soțului său, Tolla, îi dă să înțeleagă dragostea neîngăduită la care a fost complice. Piemontezul orbit de gelozie ucide pe Giovanni iar Carmela, fecioara prihănită răzbună pe necredinciosul amant ucigând pe Tolla. Puțină atmosferă din „Cavaleria Rusticană" la care se adaogă descrierea unor moravuri interesante, înfrumusețate de pana viguroasă și sobră a unui romancier realist.

Sherwood Anderson

Poor Withe (New-York).

Roman american în care spiritul de aventură se împletește de minune în jurul unei povestiri de caracter social.

Hugh Weigh, fiul unui pescar care cutreeră pe Misuri, a moștenit din familia sa, agreabila ocupațiune de a nu face nimic. Doarme, bea și mănâncă! La douăzeci de ani e hamal într'o gară, unde soția agentului companiei căilor ferate se gândește să-l cultive și să-l instruiască. Aci capătă primele noțiuni de gramatică și aritmetică, cari, îl vor ajuta mai târziu. Femeea agentului caută să-i explice că fericirea vieții constă în muncă, gonind visările și plimbările singuratice pe câmpiile aducătoare de melancolie. Inarmat cu asemenea precepte, pornește din nou în lume și se stabilește ca telegrafist în Bidwell din Ohio. Aci, în una din lungele și nefolositoarele sale plimbări, vede cum oamenii din împrejurime sădesc varza și imediat spiritul său ingenios caută născocirea unei mașini care să înlocuiască brațele oamenilor. Inventează această mașină, care-i aduce o avere enormă și totdeodată dă naștere la fabrici și la o mare industrie. De-aci naște sindicalismul, socialismul, anarhismul și omenirea întreagă se pomenește într'o adâncă prefacere, pentru că fiul unui pescar, n'avu ceva mai bun de făcut, de cât să umble hai-hui într'o zi când telegraful îi dete câteva clipe de răgaz.

Revistele

Revue des Deux Mondes

(1 Martie)

François Buloz et se amis au temps du second empire

In acest al doilea capitol din studiul doamnei Marie Louise Pailleron se vorbește tot de prietenia dintre George Sand și fundatorul revistei. Am văzut în partea întâi care au fost motivele supărărei și cum s'au împăcat amândoi în preajma publicărei romanului **Elle et Lui** (George Sand și Musset). In partea a doua găsim amănunte cu privire la un teren cumpărat de Buloz în Savoia, unde George Sand vroia cu orice preț să vină. Urmează corespondența dintre ei amândoi privitoare la un roman pe care autoarea ar vrea să-l publice, foileton, în „la Presse". Buloz o sfătuește să renunțe, pentru că romanele publicate în felul acesta nu au cititori, în vreme ce revista publicând capitole întregi e mult mai avantajoasă.

Ceea ce e interesant în corespondența aceasta, e felul cum Buloz îi cere lui George Sand îngăduința de a face schimbări în text. Insuși directorul revistei făcea ultimele corecturi, la tot ce se publica în fie-care număr, căci așa se cuvine unui director de revistă literară. Mai urmează un fel de aranjament material, care să dea scriitoarei putința de a fi la adăpostul nevoilor zilei. I se oferă 15.000 fr. pe an, pentru două romane„ dar George Sand cere 25.000! Suma fu aprobată de director, numai pentru ca nu cumva altă publicație să-i fure o atât de prețioasă colaborare. Mai găsim aci și alte amănunte care dovedesc situația și reputația de care se bucura romanciera, nu numai în lumea literară, dar chiar și în cea politică.

„Napkelet", revistă literară a scriitorilor unguri din Ardeal, în numărul recent, publică un interesant articol asupra: „**Salonului de artă ardeleană"** (deschis de curând la Cluj) în care aduce elogii marelui pictor român din Ardeal: **Aurel Pop.** Articolul este semnat de unul dintre cei mai distinși esteți unguri: d. dr. **L. Dienes** — înrudit cu eminenta publicistă **Valeria Dienes** — și contribue mult la recunoașterea viguroasului talent al maestrului **Aurel Pop,** a cărui apariție în Cluj, a stabilit renumele picturei românești.

Incetarea apariției revistei **„l'Italo-Romena"** condusă cu atâta suflet de inginerul român Alfred Nicolau la Milano, este una dintre tristele vești ce ni le aduce curierul.

Acum, când în străinătate avem puțini prieteni și când în presa străină, dușmanii culturii noastre, nu încetează să ne defăimeze — încetarea unei astfel de reviste, care a împerechiat frumosul cu utilul, nu este scuză pentru acei ce conduc propaganda statului. Oare să nu se mai găsească nimeni, care să se intereseze de informarea presei mondiale?

* * *

Revista **Cele trei Crișuri** în ultimul număr (1 Mart.) publică un articol frumos al domnului **Gh. Ciuhandru:** Asupra vechilor urme de cultură românească în Bihor.

In acelaș număr se găsește reprodus un admirabil discurs al d-lui N. **Iorga: „Cuvântare la serbarea Unirei"**, versuri interesante de d-nii **Aron Cotruș, N. Tulliu, L. Blaga,** etc. și o cronică, sectaristă și învechită a profesorului universitar **I. Paul,** care ține să-și arate nemulțumirea față cu manifestațiunile noui în pictură. Pentru bătrânul profesor, arta lui Cèsanne, Van Gogh, Ganguin, Fl. Rops, nu înseamnă mult, ori chiar nimic — căci marele amor ce-l poartă seniorii noștri față cu tradiționaliștii artei, nu iartă nici-o divagare înspre sferele violete.

Revista din Oradea, contribue și cu numărul cel mai proaspăt, la progresul intelectualității române din Ardeal.

„Convorbiri științifice" este titlul unei reviste de idei ce apare în Geogiu-Orăștie, scrisă în întregime de un cărturar român, polihistor: **G. Todica** (cum d-sa iscălește cu autoironie: „Contabil"). Revista scrisă de un om superior de cultură, încearcă să popularizeze cele mai grele probleme ale științei și izbutește, să se impună cititorilor săi, prin o serioasă și inteligentă conducere a diriguitorului.

D. G. Todica își tipărește revista cu acea admirabilă stăruință, care caracterizează activitatea inovatorilor culturei și răzlețește cu ajutorul prodigiosului d-sale talent de pamfletar, rezultatele științifice moderne.

* * *

Ni se semnalează, că în Cluj va apărea o mare revistă literară românească. Conducerea fiind încredințată unei persoane, care a dat destule probe de urbanitate în republica literelor — este speranță, că revista n'o să devină un azil al diletantismului și mai puțin, un organ de precupeție și scandal. Săntem curioși să știm, dacă nu este vorbă iar de papucii lui Bramarbas?...

Revistele românești în Ardeal

„Adevărul literar" în No. 15 se întreabă: de ce nu se semnalează apariția și a unei reviste literare în Ardeal? Pentru orientarea publicului cititor al „A. L." îmi iau permisiunea să semnalez eu: că în Ardeal apar de mult trei reviste literaro-științifice, una științifică și una religioasă.

Cea dintâi e „Transilvania", revista „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român" din Sibiu, care e în anul al 51-lea al apariției, redactată în timpul de față din partea d-lui prof. **Ioan Georgescu.** Cuprinde material bogat, literar și științific și numără între colaboratorii ei pe cei mai de seamă scriitori ardeleni și din vechiul regat.

Cele trei Crișuri e o revistă literară-culturală și apare la Oradea-Mare. In jurul acestei reviste, a cărei apariție se datorește inițiativei unui însuflețit colonel al armatei române, d-lui **G. Bacaloglu,** sunt grupați așișderea scriitori recunoscuți, cari dau număr de număr material ales și interesant.

Lumina femeii, a doamnei **Sanda I. Matei**, apare la Cluj de astă-toamnă și publică articole minunate, cu tendința de-a da o concepție solidă și serioasă de viață femeilor noastre. Are și pagini de literatură, de toată frumusețea.

La Orăștie apare revista lunară **„Convorbiri științifice"** în care lună de lună ni se dau interesante și instructive pagini de știință popularizată.

Este apoi în Ardeal și o revistă religioasă-științifică: **Cultura creștină,** sub conducerea profesorilor de teologie din Blaj, care a intrat în anul al X-lea al existenței sale. In coloanele acestei reviste se tratează chestii religioase--bisericești și e citită cu mult interes atât din partea preoțimei cât și a mirenilor intelectuali. E o revistă mult apreciată de întreaga presă română de dincoace și de dincolo de Carpați.

S. P.

ADEVERUL LITERAR : : : : și ARTISTIC
PRIMEȘTE ABONAMENTE
IN ȚARĂ:
Pe un an . . . . Lei 60
Pe 6 luni . . . . „ 30
Pe 3 luni . . . . „ 15
IN STRĂINĂTATE:
Pe un an . . . . Lei 80
Pe 6 luni . . . . „ 40
Pe 3 luni . . . . „ 20

Insemnări

O aniversare

D. Ioan Slavici a serbat la 1 Martie și anului acesta un mic jubileu, tocmai în ziua când o fiică a d-sale aducea pe lume un băețaș, care venea să felicite pe bătrânul maestru.

S'au împlinit cincizeci de ani de când au apărut primele pagini semnate de Ioan Slavici. La 1 Martie 1871 „Convorbirile Literare" tipărise nuvela „Fata de Birău" (fata primarului) scrisă de Slavici la Viena. Tânărul scriitor nu vroia s'o publice, dar bunul său prieten Mihail Eminescu, cu care urma cursurile universitare, i-a luat manuscrisul, i l'a scris pe curat și l'a trimis la București d-lui Iacob Negruzzi.

In acelaș an a scris Eminescu „Făt-Frumos din tei", care s'a publicat odată cu Zâna Zorilor de Slavici, Vasile Alexandri, maestrul de atunci, s'a grăbit printr'o scrisoare să felicite pe Slavici, maestrul nostru de azi.

„Scriitorii români în uzul școalelor"

O modestă librărie din Cernăuți, „Ostașul Român" al cărei conducător harnic și inteligent este un intelectual-literat, d. Anton Roșca, a luat inițiativa editărei unei biblioteci „Scriitorii români în uzul școalelor" care e menită să umple un gol adânc simțit în viața noastră didactică.

Primul număr al bibliotecei a apărut cu piesa istorică a lui Vasile Alexandri „Cetatea Neamțului" cu o introducere și câteva notițe explicative de Leonida Bodnărescul.

Dacă d. Bodnărescul s'ar fi mărginit la o simplă introducere explicativă, și n'ar fi intrat în lanul literaturei, am fi putut privi opera lui Alexandri ca o operă culturală — eveniment în noile ținuturi. D. Bodnărescul a trecut peste hotarul îngăduit; totuși n'a stricat nimic operei lui Alexandri.

Intenția d-lui Roșca este destul de lăudabilă și merită a fi luată în considerare: e o încercare care îl va duce cu siguranță la izbândă.

Librării la sate

La Târgul Murăș se înființează acum o librărie românească și aceasta o semnalăm din un motiv cu totul aparte: intenția fondatorilor e, ca librăria să-și aibă sucursale în toate satele de pe teritoriul județului. Cooperativele sătești, ori alte prăvălii de la sate, vor avea de-aci încolo și cărți de vânzare: cărți potrivite pentru țărani. E un mijloc foarte potrivit acesta pentru lățirea gustului de citit între săteni și ar fi bine să imiteze pilda dela Târgul Murăș toate librăriile din țară. La început va merge lucrul cam greu, probabil, — căci țăranii nu sunt dedați cu astfel de lucruri, dar se vor deda rând pe rând și mulți din banii cari se aruncă în vânt pentru alcool, se vor cheltui pentru cărți folositoare. Cu puțină răbdare, afacerea va fi și rentabilă. Dacă ar face-o asta librarii noștri, ar fi un act național și patriotic, căci cea dintâi și cea mai urgentă problemă a statului nostru e lățirea culturei la sate.

Teatrele particulare

D. Scarlat Froda pornește în „Rampa" o puternică luptă împotriva teatrelor particulare. E nemilos și sever. Poate că are dreptate în unele privințe, atunci când cere ca Ministerul Artelor să legifereze un contract-tip care să înfrâneze specula și nerespectarea semnăturii de către unii din actori, dar e nedrept când cere ca autoritățile să intervină printr'o lege, la alcătuirea unui repertor.

Trebue să facem mare deosebire între teatrul subvenționat, care prin faptul că stă la adăpostul deficitelor e dator să încurajeze literatura dramatică originală și între teatrul de inițiativă particulară, care se întreține singur. Acesta din urmă e nevoit să țină seama de curentul publicului, în vreme ce teatrul subvenționat e menit să creeze curente.

De altfel, cu privire la piesele originale jucate în teatrele cu companii particulare, trebue să reamintim că trupa Excelsior a reprezentat „Să nu-ți faci idoli" de Adrian Verea, iar teatrul Bulandra a deprezentat „Prometeu" și „Cocoșul Negru" de Victor Eftimiu, precum și „Păianjenul" de A. de Herz.

Eminescu în limba arabă

Un tânăr arab: Ken-Bel-Mustafa, student în liceu, vrea să-și manifesteze dragostea față cu țara lui adoptivă: România: traducând versuri de Eminescu în limba arabă. Suntem recunoscători d-lui Nosta din Bitolia, care ne-a comunicat vestea aceasta și rugăm pe tânărul zelos, să nu-și uite de promisie, de-a reda în limba Kalifilor magistralele: Satire...

O primejdie

O doamnă din Ardeal: Nora Sălăgean, anunță o „dramă istorică". Drama conține „descrierea vieții unei doamne, care sărăcește din cauza servitoarei sale".

Drama în afară de descrierea acestei vieți, mai vrea să conțină (ca un fel de mixled-pixled) și „dragoste, răzbunare" etc.

Și toate aceste spuse în — 12 acte. Dacă „actele" vor fi tot atât de lungi ca reclamele — avem nădejdea, că reprezentarea acestei piese se va începe la 1 Maiu a. c. urmând să dureze cel puțin cât războiul protestanților. Și se mai spune că este secetă literară!...

Traduceri din românește

Cunoscutul literat elvețian Ștefan Klein care a tradus foarte multe pagini din literatura noastră, în limbile franceză și germană, prepară acum un volum cu traduceri din Vlahuță și Sadoveanu. Volumul va apare în editura casei Wyss din Berna.

Democrație

Harding noul președinte al Statelor-Unite și-a făcut intrarea în Casa Albă, înlocuind pe Wilson. Această „casă albă" a fost locuită întâi de marele general Washington, despre care Chateaubriand ne dă în scrierile sale un admirabil portret. Iată un mic amănunt:

Autorul „Geniului Creștinismului" avea o misiune în America și o scrisoare pentru Washington. Mare îi fu mirarea când la intrare e întâmpinat de o simplă servitoare care îl întreabă ce vrea. Pe urmă Chateaubriand e introdus într'o cameră unde l'a primit Washington ca un simplu burghez. Convorbirea a fost lungă și interesantă. Dar ceeace l'a izbit pe scriitorul francez, obișnuit cu fastul Parisului, este felul absolut democratic, cu care a fost primit de către unul din cei mai de seamă oameni pomeniți în istoria lumei.

In jurul lui Tudor Vladimirescu

Tudor și pandurii lui au străbătut nu numai în baladele populare, ci și în poezia cultă, într'o puternică poezie intitulată „Patria" și semnată de un maestru al sonetului românesc, Al. Obedenaru.

Poezia — în cele 14 vresuri largevocative — rezumă întâmplările cele mai însemnate din istoria românilor: intrarea legionarilor în Sarmisagetuza, descălicarea lui Radu Negru, cununia Griviței cu Walter-Mărăcineanu; și revoluțiile mari: în artă (mănăstirea Curții de Argeș), în literatură (revoluția pe care în poezia lui Costachi Conachi au făcut-o un Bolintineanu și un Alexandri); insurecția lui Horia, Cloșca și Crișan.

Iată o strofă din acel minunat sonet:

Edificași o catedrală ca'n vis lui
Neagoe s'apară;
Fanar și jaf și umilire, tu n'ai putut
ca să înduri,
Intins-ai mâna către Tudor printre
mulțimea de panduri
Și lanțurile tiraniei la Dunăre se
sfărâmară.

La vitrina librăriei

C. Dobrogeanu-Gherea: „Poetul Tărănimii".
„Viața Românească)

Dr. C. Poenaru-Căplescu: „Parazitologia Umană".
(Gutenberg)

O. Tafrali: „Urmărind Idealul" (roman).
(Cartea Românească)

Dr. George D. Fischer: Prelungirea vieții. — Intinerirea. — Metoda Voronoff. — Metoda Steinach. — Metoda Metschnicof.
(Ed. Steinberg)

Jules Verne: „O călătorie spre centrul pământului". (Trad. de E. C. Decusară).
(O lectură indenpsabilă pentru tineretul dornic de cultură științifică).
(Ed. „Cugetarea")

G. Coșbuc: „Războiul nostru pentru neatârnare".
(Cartea Românească)

Lt. Gh. Costăchescu. In umbra Steagului (însemnări din război).
(Cartea Românească)

Ion Creangă. Moș Ion Roată. Ivan Turbincă (Pagini alese din Scriitorii români).
(Cartea Românească)

V. Stoicovici și P. Durma. O nuntă ca'n povești. poem în versuri într'un act.

Cortina

In țară

Teatrul Național reprezintă săptămâna aceasta „*Sorana*" piesă în trei acte de d-nii Brătescu-Voinești și A. de Herz. In rolurile principale apar d-nele Fudulescu, Zimnniceanu, Ștefănescu, Almajean și d-nii Bulfinsky Morțun, Valentineanu etc.

In aceași seară se reprezintă și „Vălul Fericirii" comedie în un act de Clemenceau.

Se anunță pentru viitor „*Machbeth*" de Shekespeare cu decoruri și costume executate de pictorul Pojedaeff. Cercurile artistice și intelectuale așteaptă cu nerăbdare montarea acestui talentat decorator.

O parte din trupa teatrului în frunte cu d-na și d. Ar. Demetriade a întreprins un lung turneu în țară cu Hamlet, Taifun, Necunoscuta și Vlaicu-Vodă.

Compania Bulandra joacă o nouă comedie din franțuzește „Ciocolatiera", de Paul Gavault cu d-na Marietta Rareș și d. P. Bulandra în rolurile principale.

Se repetă „Un dușman al Poporului" de Ibsen, pentru d. Petre Sturza și „Kiki" comedie de André Picard, pentru d-na Tantzi Cutava-Barozzi. Partenerul d-sale va fi d. Iancovescu, îndată ce va termina seria „Nepoftitului" la teatrul Central.

Sub auspiciile Ligei Culturale și datorită sârguinței d-lui *Stratulatiu*, student în medicină, a avut loc *Duminică 13 Martie* c. în localul școalei primare de băeți „*Maidanul-Dulapului*" din str. Șerban-Vodă, o prea frumoasă *Șezătoare literară-muzicală*.

Printr'o călduroasă și însuflețită cuvântare *Preotul Gheorghiu*, dela biserica Alexe, a arătat numeroasei asistențe, rolul șezătorilor, în general, care nu este altul decât acela; de a *educa* mulțimea și a răspândi gustul frumosului, în straturile de jos ale poporului, ajungând prin acestea la fericitul rezultat de a se desvolta între oameni acel spirit de solidaritate socială, care trebue să fie piatra fundamentală a oricărui Stat.

A urmat apoi o conferință, de studentul *Nedelescu*, asupra lui *Tudor Vladimirescu*, care a pus în curent auditoriul cu aniversarea eroului nostru național.

D-l *Dumitrescu*, tânăr scriitor, a citit din lucrările sale nuvela „*Preotul Vasile*", care a fost mult aplaudată.

In ceiace privește partea muzicală, succesul deplin și l-a câștigat un sextet de instrumente de coarde, alcătuit de câțiva elevi de liceu și d-ra *Dițulescu* prin execuția la pian a câtorva bucăți dificile.

Versuri au spus d-nii *Tudor Popescu* și *Ionescu*.

D-l *Dițulescu*, directorul școalei, a încheiat serbarea mulțumind publicului și rugându-l să asiste în număr cât mai mare la șezătorile ce vor urma, pentru a putea ajunge prin mișcarea începută la scopul ce l'am menționat mai sus.

In străinătate

„Crinul Vieții" povestea Reginei Maria, din care s'a făcut o piesă jucată la Paris, a trecut în film. Joacă Loie Füller și critica pariziană este entuziasmată.

La Porte-Saint-Martin s'a reluat celebra operă a lui Victorien Sardou „Madame Sans-Gêne". Povestea d-nei mareșal Lefebvre, fostă spălătoreasă, a atras întreg Parisul artistic la premieră, întrucât ea aducea ceva nou. Creația artistei Mistinguette, care după ce ani de-a rândul se specialisase music-hall-ului, aborda un rol creat pe vremuri de Réjane. Critica franceză găsește că d-ra Mistinguette a reușit să facă o fericită creație, dar lucru foarte curios, a fost mult mai bine în scenele cari necesitau gravitate și emoție, decât în scenele de comedie cari, după părerea multora, ar fi trebuit să-i vină ca o mănușe.

SPORT

Dăm mai jos rezultatul alergărilor de Joi, cari au înregistrat un frumos succes:

HANDICAP No. 3: I Zapras, II Matyi, III Oyandry.
P. M. C. 20. Pl. 13,50—16.

GRUPA III: I Lastoșca, II Prosceai.
Durata: 2.12.
P. M. C. 18,50. Pl. 14—35.

GRUPA V: I De Amează, II Jiu.
Durata: 2,16.
P. M. C. 18,50. Pl. 15,50—17,50.

GRUPA I: I Dumai, II Dalila, III Samum.
Durata: 2,12 ¼.
P. M. C. 16.

HANDICAP No. 2: I Jiu 1500, II Skomoroh 1620, III Carol Tref 1590.
Durata: 2.21.
P. M. C. 24. P.l 13—1150.

GRUPA EXTRA: I Domnescu, II Jianul, III Timeia.
Durata: 2,07 ¼.
P. M. C. 14,50. Pl. 15—35.

GRUPA II: I Skomoroh, II Knit.
P. M. C. 11.
Durata: 2.11 ¾.

HANDICAP No. 1: I Timelia 1580, II Jar Ptita 1600, III Vânt 1500.
Durata: 2.17.
P. M. C. 20. Pl. 13,50—14.

* * *

Pe programul de azi, figurează o frumoasă alergare deschisă tuturor cailor, având o alocație de 10.000 lei.

Premiul acesta este oferit în onoarea d-lui Marghiloman.

* * *

D-nii V. și C. Maltezeanu au angajat pe antrenorul A. Planner, care a și sosit în țară, înlocuind pe Ch. Durnell.

* * *

Jockeul Cockeram a sosit în Capitală și va încălica caii d-lui Diamantescu.

COMRAD

Joc de inteligență

ȘAH

PROBLEMA No. 31

Din problemele pentru concurs

Motto: „Rose"

NEGRU (10 figuri)

Re4, Ce1, Ng3 și h8, Pa5, b8, f2, g2, g7 și h5.

ALB (12 figuri)

Rg8, De8, Tb1 și f5, Cb5 și e6, Ne8 și d2, Pc5, e5, h2 și h4.

Alb trage și face mat în 3 mutări.

PROBLEMA No. 32

Din problemele pentru concurs

Motto: „Rose"

Alb (13 figuri): Rd5, Df5, Te2 și g2, Cb2 și h2, Nc4, Pb5, d3, e6, f3, g4 și h5.

Negru (8 figuri): Re3, Cd2 și f2, Pb6, c5, e7, g5 și h6.

Alb trage și face mat în 2 mutări.

Soluțiunea Problemei No. 18
(Löwenton)
„Becul Electric"

Alb (7 figuri): Re6, Td2 și f2, Pc5, d3 f3 și g5.

Negru (7 figuri): Re1, Ce3, Pc6, d4 e7, f4 și g6.

Mat în patru mutări.

1. Tf2—h2! Ce3—f5 sau Ce3—d5; 2. Td2—a2, C—c7 sau C—g7+; 3. R~, ~ 4. Th2—h1, sau Ta2—a1+mat.
1. . . . . ., Ce3—g4; 2. f3×g4, f4—f3; 3. Td2—f2, Re1—d1; 4. Th2—h1+mat.
1. . . . . ., C~; 2. Td2—a2, C~; Ta2—b2, ~Tb2—b1 sau Th2—h1+mat.

Dacă 1. Td2—a2, Ce3-f1!; 2. Ta2—b2, Cf1—g3!; 3. Tf2—h2, Cg3—e2 și nu mai e mat în a patra mutare.

Dacă 1. Td2—b2; Ce3—d5!; 2. Tb2—a2 sau Tf2—h2, Cd5—e3; 3. Tf2—h2, sau Tb2—a2, Ce3—c2 și nu mai e mat în a patra mutare.

Am primit soluțiuni exacte dela d-nii: Lupu Herzendorf, Saul Segenreich, Botoșani; Liteanu, Jean N. Rosenthal, Marcel Rosenzweig, Rossol, București; Isidor Fain, Burdujeni; M. Hirschenbein, Câmpina; V. Glavcev, P. Imas, Chișinău.

Soluțiunea problemei No. 20
(Palkoska)

Alb (6 figuri): Rh7, Db2, Td2 și f4, Ne4 și h6.

Negru (13 figuri): Re3, Dd7, Tc5 și g2, Cb5 și c6, Nb1, Pa2, d5, e2, e6, e7 și g4.

Mat în două mutări.

1. Td2—d1!, e2×d1 sau e2—e1; 2. Tf4×g4+mat.
1. . . . . ., d5×e4; 2. Tf4—f5+mat.
1. . . . . ., Nb1—c2; 2. Db2—c1+mat.
1. . . . . ., Nb1—d3; 2. Td1×d3+mat.
1. . . . . ., Tc5—c2; 2. Td1—d3+mat.
1. . . . . ., ~; 2. Db2—d2+mat.

Am primit soluțiuni exacte dela dnii: Zalman Elie Aranovici, Lupu Herzendorf, Saul Segenreich, Botoșani; Liteanu, Jean N. Rosenthal, Marcel Rosenzweig, Rossol, București; Isidor Fain, Burdujeni; M. Hirschenbein, Câmpina: V. Glavcev, P. Imas, Chișinău; Titus Istrati, Piatra-Neamțu.

Am mai primit la timp soluțiuni exacte la problemele No. 17 și 18 dela d-ra Regina Marinescu, București și dela d. Zalman Elie Aranovici, Botoșani.

PARTIDA No. 16

Jucată la turneul olandez din Roterdam la 1905.

Cel care joacă negrele e orb și deci nu poate juca decât din memorie.

Deschiderea Rusă

Alb: Elshout-Wisser
Negru: P. A. Khetscheid

1. e2—e4 e7—e5
2. Cg1—f3 Cg8—f6
3. Cf3×e5 d7—d6!
4. Ce5—f3 Cf6×e4
5. Dd1—e2 teoria modernă recomandă 5. d2—d4., d6—d5 etc.
5. Dd8—e7
6. d2—d3 Ce4—f6
7. Nc1—g5 Nc8—e6
8. Cb1—c3 Cb8—c6

Până aci, identică cu partida Lasker-Pilsbury, Petrograd 1889. Aci Lasker jucase: 9. 0—0—0.

9. d3—d4 d6—d5
10. Ng5×f6 g7×f6

La D×N, alb trăgea evident: C×d5

11. 0—0—0 Nf8—g7
12. g2—g3 0—0
13. Nf1—g2 a7—a6

Pentru alb era de recomandat imediat 13. Ch4, urmat de f4 și Dh5.

14. Cf3—h4 De7—d6
15. f2—f4 f6—f5
16. De2—f2 Cc6—a5
17. Td1—d3 Ca5—c4
18. Cc3—d1 b7—b5
19. Ng2—h3 Dd6—b4
20. Td3—b3 Db4—a5
21. a2—a3? b5—b4!
22. Df2—e1 Ta8—b8
23. Tb3×b4 Cc4×b2!!

Foarte frumos. Dacă a b ia calul ea C ori T, negru răspunde cu Da3.

24. Tb4×b8 Cb2—d3+!

Alb e silit să-și strice ultima apărare de pion.

25. c2×d3 Da5×a3+
26. Rc1—d2 Tf8×b8

la 26. Tb2, N×d4; 27. De2, Tb8 etc.

27. Rd2—e3 Tb8—b3
28. Nh3—f1 c7—c5 mutare

grație căreia ambii nebuni sunt puși în valoare.

29. d4×c5 Da3×c5+
30. Re3—f3 Ng7—d4
31. Ch4—g2 a6—a5

cu tendință de a se face regină.

32. Nf1—e2 Tb3—b1
33. De1—d2 a5—a4
34. Th1—f1 a4—a3
35. Dd2—a2 Tb1—c1
36. Dg2—e3 Nd4×e3
37. Cd1×e3 d5—d4
38. Ce3—c4 Ne6—d5+
39. Rf3—f2 Tc1×c4!!

E uimitoare claritatea cu care orbul „vede" pe eșichier.

40. d3×c4 d4—d3+
41. Rf2—e1 Nd5×c4
42. Da2—a1 Dc5—e3!
43. Da1—d1 a3—a2

Evident nu d3×N, căci alb joacă: Dd8+, Dg5+ făcând remiză.

44. Tf1—f3 d3—d2+
45. Re1—f1 De3×f3+

Natural la 45. D×P, p=Da1+ urmat de De2+mat.

46. Rf1—g1 Nc4×e2

Cedează.

P. I. Negreanu
Lt. I. H. Gudju

Pentru anunțuri Concesionari esclusivi Agenția de Publicitate Carol Schulder & S. Berger, Karagheorghevici, 2.